

เงื่อนไขทางเศรษฐกิจและการเมืองที่เอื้อให้นักการเมืองเข้ามามีบทบาท ในกีฬาวัวในจังหวัดพัทลุง*

The Political and Economic Conditions that Allow Politicians to
Play a Role in Bullfighting in Phatthalung Province

สุทธิชัย รักจันทร์**
Suttichai Rakjan***

บทความนี้

Received

10 พฤษภาคม 2566

Revised

21 มิถุนายน 2566

Accepted

24 กรกฎาคม 2566

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องกีฬาวัวพื้นบ้านหรือการพนัน: เงื่อนไขทางเศรษฐกิจและการเมืองที่เอื้อให้นักการเมืองเข้ามามีบทบาทในกีฬาวัวในจังหวัดพัทลุง ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพโดยสัมภาษณ์เชิงลึกแบบเฉพาะเจาะจงสำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อวิเคราะห์เงื่อนไขทางเศรษฐกิจและการเมืองที่เอื้อให้นักการเมืองเข้ามาแสดงบทบาทในกีฬาวัวพัทลุง และ 2. เพื่อวิเคราะห์สายสัมพันธ์ทางการเมืองของเครือข่ายกีฬาวัวพัทลุงต่อการรักษาสถานะทางการเมืองท้องถิ่นพัทลุง

ผลวิจัยพบว่า 1. นักการเมืองท้องถิ่นพัทลุงเข้ามาบงการเข้ามาในกีฬาวัวด้วยเหตุต้องการสร้างอุปถัมภ์ระหว่างเครือข่ายสังคมที่เป็นพื้นที่สังคมการเมืองทุนเศรษฐกิจการพนันจำนวนมาก และความรักและความชอบวัวชน 2. นักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดพัทลุงความสัมพันธ์ทางการเมืองต่อการรักษาสถานะ ด้วยการใช้ภาพลักษณ์ ความน่าเชื่อถือมีชื่อเสียง สนามกีฬาวัวถือเป็นอำนาจการเมืองท้องถิ่นเข้าไปมีความสัมพันธ์กับทุนวัฒนธรรมที่เป็นระบบอุปถัมภ์ ทุนทางสังคมและนำไปสู่การสร้างทุนทางการเมืองในท้องถิ่นส่งผลให้เกิดผู้นำการเมืองท้องถิ่น

* บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งการพัฒนาหัวข้อวิจัยจากโครงการ “อาศรมวิจัยมนุษยศาสตร์ ครั้งที่ 5” โดยได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และได้รับทุนวิจัยจากมหาวิทยาลัยหาดใหญ่

** อาจารย์, สาขาวิชาการเมืองการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

*** Lecturer Department of Politics and Government, Faculty of Political Science, Hatyai University.

นักการเมืองท้องถิ่นพัทลุงใช้ทุนทางการเมืองผสานระหว่างทุนวัฒนธรรมและทุนทางเศรษฐกิจมาใช้เป็นประโยชน์ต่อการรักษาสถานะโดยอ้อมกับประชาชนจำนวนมากที่เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

คำสำคัญ : การปกครองท้องถิ่น--ไทย, นักการเมือง--ไทย, วัวชน--ไทย--พัทลุง, การสู้วัวกระทิง--ไทย--พัทลุง, ระบบอุปถัมภ์

Abstract

This research paper focuses on the political and economic conditions that allow politicians to play a role in bullfighting in Phatthalung Province. Using qualitative research, in-depth interviews, and interview critical informants for purposive sampling.

The purpose of this research is 1) to analyze the economic and political conditions that encourage politicians to play a role in bullfighting in Phatthalung Province, 2) to analyze the political relationship of the Phatthalung bullfighting network to maintain the political local vote in Phatthalung Province.

Research findings show that 1) local politicians participated in the bullfighting sport because they desired to create patronage between social networks and capitalized on a large gambling economy. Furthermore, they love and personally favour bullfighting. 2) local politicians in Phatthalung Province, political relations towards maintaining the vote based on their political credibility. The bullfighting arena is considered as where local political power relates to cultural capital and leads to a patronage system. Social capital led to the creation of local political capital, resulting in local charismatic leaders.

Phatthalung local politicians use political capital combined with cultural and economic capital to benefit indirectly to maintain the vote from a large number of people who are voters.

Keywords: Local Politics--Thailand, Politicians--Thailand, Bullfighting bulls--Thailand--Phatthalung, Patronage Political

บทนำ

การเมืองระดับพื้นฐานเป็นกระบวนการต่อสู้เพื่อแย่งชิงในอำนาจการตัดสินใจเพื่อต้องการควบคุมระบบการผลิต การแบ่งสรรทรัพยากร และผลประโยชน์อื่นๆ ที่มีอยู่ในสังคม ทั้งการเมืองยังเป็นกระบวนการต่อสู้เพื่อต้องการ นิยามความหมายของ “อำนาจ” รูปแบบและความชอบธรรมในการได้มาซึ่งอำนาจในการตัดสินใจ การกำหนดและปรับเปลี่ยน “กติกาของสังคม” การควบคุมให้สมาชิกในสังคมทำตามกติกาเพื่อความมีระเบียบและสงบเรียบร้อย (ยศ สันตสมบัติ, 2548, น. 188, 191) การศึกษาในเรื่องอำนาจทางสังคม (Social Power) และสิทธิของอำนาจเป็นส่วนที่สำคัญในการทำให้เราเข้าใจว่าอำนาจทางการเมืองและสังคมได้เกิดขึ้น การเมืองเป็นเรื่องของอำนาจ แก่นแท้ของการเมืองคือ “อำนาจ” ซึ่งเป็นความสามารถในการควบคุมอิทธิพลของกลุ่มคนต่างๆ ในสังคมที่จะกระทำการใดๆ ถึงแม้ว่ากลุ่มคนเหล่านั้นจะไม่ปรารถนาที่จะให้ความร่วมมือก็ตาม ทว่าไปแล้วการเมืองเป็นเรื่องของการตัดสินใจหรือการใช้อำนาจของบุคคลหนึ่งส่งต่ออิทธิพลต่อกลุ่มหนึ่ง ซึ่งก่อให้เกิดการตอบสนองการกระทำในลักษณะต่างๆ (เอกพลณัฐ ญัฐพัถพันธ์, 2560, น. 50-51)

เมื่อพิจารณาการทำความเข้าใจอำนาจฐานล่างของประชาชนธรรมดา ไม่ใช่แบบทางการของสถาบันทางการเมือง ดังนั้นความสนใจเครือข่ายการเมืองของก๊ฬาชนวัว จึงเป็นการทำความเข้าใจความสัมพันธ์ทางอำนาจไม่เป็นทางการ วัฒนธรรมทางการเมืองที่ไม่เป็นทางการ ย่อมเป็นประโยชน์สำหรับนักการเมืองท้องถิ่นหรือระดับชาติ เพราะวัฒนธรรมทางการเมืองของท้องถิ่นและวัฒนธรรมการเลือกตั้งที่เป็นทางการได้ถูกทักทอเข้าไว้ด้วยสายสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์จันแยกออกได้ยาก

“ก๊ฬาชนวัว” จัดว่าเป็นก๊ฬาพื้นบ้านหรือก๊ฬาประจำถิ่นอย่างหนึ่งที่อยู่ในสายเลือดคนภาคใต้ ความเป็นนักสู้และ

ความเอาใจใส่ที่คอยพุ่มพักวัวชนเสมือนคนในครอบครัวคือส่วนหนึ่งที่ทำให้วัวชนอยู่คู่กับคนได้มาอย่างยาวนาน ทั้งนี้การชนวัวเป็นความบันเทิงของพื้นที่ชุมชนในแถบลุ่มทะเลสาบสงขลา ลุ่มน้ำปัตตานี ลุ่มน้ำโกลก และไชยาพุมเรียง มาแต่เกาก่อน จวบจนมีการตราพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 สนามชนวัวที่เคยอยู่ตามลานบ้านหรือหัวไร่ปลายนาถูกจัดที่ทางให้มีความชัดเจนขึ้นกลายเป็น “สนามก๊ฬาชนวัว” หรืออีกนัยหนึ่งคือ “บ่อนชนวัว” จากนั้นในปี พ.ศ. 2540 ก๊ฬาชนวัวในภาคใต้เกิดการเปลี่ยนแปลงอีกครั้งหนึ่ง เมื่อสนามชนวัวมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น การบริหารจัดการแบบใหม่ในระบบธุรกิจและการเลี้ยงวัวชนได้เริ่มนำวิทยาการสมัยใหม่มาผสมผสานกับภูมิปัญญาพื้นบ้านมากขึ้นเพื่อชัยชนะในสังเวียน กระทั่งปี 2555 ใน 7 จังหวัดภาคใต้ - สงขลา นครศรีธรรมราช พัทลุง กระบี่ ตรัง สุราษฎร์ธานี และสตูล ซึ่งทั้ง 7 จังหวัดถือเป็นจังหวัดที่มีสนามก๊ฬาชนวัวและมีความนิยมชนวัวและเลี้ยงวัวมากในภาคใต้ ทั้งมีสนามชนวัวถูกกฎหมายอยู่ถึง 26 แห่ง และบ่อนซ้อมหรือสนามชนวัวผิดกฎหมายอีก 32 แห่ง (กฤษฎา ศุภวรรณะกุล, 2556, ออนไลน์)

การชนวัว เดิมเป็นพัฒนาการของวัฒนธรรมพื้นบ้านและกลายเป็นธุรกิจการพนันวัวชน กล่าวคือเครือข่ายก๊ฬาชนวัว นับเป็นเครือข่ายทางสังคมที่รวมตัวขึ้น สมาชิกในเครือข่ายก๊ฬาชนวัวต่างเข้าร่วมโดยวางอยู่บนพื้นฐานของความสนใจและผลประโยชน์ของก๊ฬาชนวัวร่วมกัน ตลอดจนถึงการพัฒนาเพาะเลี้ยงจนถึงขั้นชนวัว แล้วยังเกี่ยวพันถึงเศรษฐกิจในพื้นที่ในท้องถิ่น ในนามธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับ “บ่อนวัวชน” ทั้งนี้เมื่อพิจารณาถึงข้อเท็จจริงพบว่า สนามชนวัวแต่ละแห่งต้องมีวัวชนวันละ 10-15 คู่ หรือ 20-30 ตัว ถ้าดูทั้งระบบนั้นหมายความว่าต้องมีวัวพร้อมชนประมาณ 12,000 ตัว เพราะวัวหนึ่งตัวสามารถชนได้ 3-4 ครั้งต่อปี วัวพร้อมชนต้องมีอายุ 5 ปี ราคา 35,000-50,000 บาท โดยเริ่มต้นชนในสนามซ้อมหรือบ่อนเถื่อน แล้วขยับสู่บ่อน

ถูกกฎหมายหรือบ่อนหลวง ราคาวัวจะขยับขึ้น “วัวเก่ง วัวดัง” อาจมีราคาสูงถึง 350,000 บาท ช่วงวัยรุ่น อายุ 14-15 ปี ชนไม่ได้ ก็ขายกันถูกๆ หรือให้ฟรีกับคนที่เคยช่วยเหลือ เพื่อนำไปเป็นพ่อพันธุ์ (รงค์ บุญสวยขวัญ, 2559, ออนไลน์) มูลค่าจำนวนมากนี้ทำให้การพนันที่บ้านนี้เป็นที่นิยมอย่างยาวนานในพื้นที่ภาคใต้ แต่เราก็อาจจะแยกแยะได้ลำบากมากระหว่างศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีกับการพนันที่คนทั่วไปคุ้นชิน แม้งานวิจัยของรงค์ บุญสวยขวัญ (2559, น. 241-264) จะศึกษาการพนันวัวในพื้นที่ทั้งภาคใต้และเห็นความสัมพันธ์ของการเมืองกับการพนันวัวชนก็ตาม หรืองานอาคมเดชทองคำ (2543, น. 1-5) ศึกษาวัวชนในเชิงวัฒนธรรมทุกมิติในจังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งการเลี้ยงวัวชน การชนวัว พนันและอัตลักษณ์นิสัยของคนภาคใต้ก็ตาม แต่ไม่พบว่าทั้งสองงานวิจัยได้ศึกษาถึงพื้นที่จังหวัดพัทลุงเป็นการเฉพาะแต่อย่างใด ซึ่งมีบริบทเฉพาะทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองที่แตกต่างออกไป

งานวิจัยหัวเชือกวัวชนของอาคมเดชทองคำที่มีการวิจารณ์อย่างกว้างขวาง ถูกร้องทุกข์กล่าวโทษผู้บังคับบัญชาของผู้วิจัยตั้งคณะกรรมการสอบสวนและเอาผิดทางวินัยต่อผู้วิจัยในข้อกล่าวหาว่าดูหมิ่นเหยียดหยามน้ำใจของคนใต้ หัวหนาโครงการฯ สุวิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ ถูกนายชวน หลีกภัย สั่งการให้นายนิพนธ์ บุญกัฒ์ เลขาธิการส่วนตัวตรวจสอบถึงความเป็นมา เป็นไปและการใช้จ่ายงบประมาณที่ สกว. อนุมัติให้ว่าทำไม สกว. จึงให้งบประมาณแก่นักวิจัยที่เอาผลงานวิจัยมาวิจารณ์รัฐบาล (จรรยา หยุทอง, 2555, ออนไลน์)

วัวชนมีความเกี่ยวพันกับการเมือง เป็นกิจกรรมที่ถือเป็นแหล่งอำนาจของสังคมต่างๆ มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์และได้รับการยอมรับสูงจากหน่วยงานราชการ บุคลิกของผู้นำที่เป็นนักเลงวัวชนที่เป็นลักษณะเฉพาะต้องเป็นนักเลงในบริบทที่เป็น คนใจถึงฟังได้ เป็นคนดีทุกๆ ฝ่ายยอมรับของนักการเมืองและข้าราชการใน

ท้องถิ่น ที่สำคัญคือเป็นการชี้ว่าเกือบทุกบ่อนการพนันวัวชนจะมีเครือข่ายของบ่อนวัวชนเป็นพลังทางสังคมที่เกิดจากการที่ชุมชนที่มี “ผู้คน” รวมตัวกัน รวมทั้งเข้าไปมีอิทธิพลในการเมืองท้องถิ่น (อาคมเดชทองคำ, 2543, น. 151)

ผู้วิจัยเลือกจังหวัดพัทลุงผู้วิจัยเลือกจังหวัดพัทลุงเป็นกรณีศึกษา จังหวัดพัทลุงอยู่ภาคใต้ตอนล่าง เป็นจังหวัดที่มีขนาดเล็ก ขนาด 3,424.5 ตารางกิโลเมตร เคยเป็นจังหวัดที่มีประวัติศาสตร์เก่าแก่แห่งหนึ่ง ภูมิประเทศเป็นทั้งที่ราบ เนินเขา และชายฝั่ง โดยทางทิศตะวันตกของจังหวัดจะเป็นพื้นที่ราบสูงและที่ราบเชิงเขาเพราะมีพื้นที่ติดกับเทือกเขาานครศรีธรรมราช ถัดมาจากทางตอนกลางและทิศตะวันออกของจังหวัด จรดทะเลสาบสงขลาจะเป็นที่ราบลุ่ม เหมาะสำหรับการเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำนาข้าว ชาวภาคใต้จะเรียกจังหวัดนี้ว่า “เมืองลุง”

จังหวัดพัทลุงเป็นจังหวัดหนึ่งของภาคใต้จุดแข็งของการคงวิถีชีวิตดั้งเดิมตั้งอยู่กึ่งกลางของภาคใต้เชื่อมโยงการท่องเที่ยวและการค้า พื้นที่มีต้นทุนทางภูมิศาสตร์ กล่าวคือ มีภูมิประเทศที่ครบทั้ง “ป่า นา เล” ทำให้เศรษฐกิจหลักมาจากภาคการเกษตรโดยเป็นแหล่งผลิตอาหารแหล่งใหญ่ของภาคใต้ และอยู่ในลำดับ 1 ใน 55 จังหวัดที่ได้รับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรอง ทั้งยังเคยสร้างเงินหมุนเวียนสะพัดในจังหวัดได้กว่าสามพันล้านบาท

ปรากฏการณ์ที่น่าสนใจอย่างยิ่งในจังหวัดพัทลุง การชนวัวในจังหวัดพัทลุงมีสนามกีฬาชนวัวมีสนามกีฬาชนวัวที่ถูกกฎหมายใหญ่ที่สุดตั้งแต่ในอดีตก่อนที่จะมีสนามกีฬาชนวัวสมัยใหม่ขึ้น คือสนามชนวัวหิโน และปัจจุบันมี จำนวน 3 สนามที่ทำการแข่งขัน ได้แก่ สนามกีฬาชนวัวหิโน อำเภอควนขนุน สนามกีฬาชนวัวท่ามิหรำ อำเภอเมืองพัทลุง และสนามกีฬาชนวัวบ้านปากพล อำเภอบางแก้ว ทั้งสองสนามนักการเมืองท้องถิ่น

มีการจัดตั้งขึ้นและขออนุญาตจากผู้ว่าราชการจังหวัด (ส่วนภูมิภาค) ให้สัตว์ต่อสู้กัน (ชนวัว) อยู่ในบัญชี 3 ตาม พ.ร.บ. การพนัน พ.ศ. 2478 ซึ่งในสนามกีฬาชนวัว ท่ามิหรำ อำเภอเมืองพัทลุงเป็นสนามชนวัวที่ใหญ่ที่สุดของภาคใต้ มีการสืบทอดมาจากนักการเมืองรุ่นเก่า ที่ก่อตั้งมาก่อนที่จะได้รับอนุญาตจากกระทรวงมหาดไทย

ด้านอำนาจและภาพลักษณ์มีการสะท้อนการเปิดสนามกีฬาชนวัวที่ไม่ใช่ใครก็ได้ที่สามารถเปิดสนามกีฬาชนวัว แต่ต้องมีเครือข่ายกว้างขวางพอที่จะจัดหาวัวจากพื้นที่ต่างๆ มาชนในสนามได้ อีกทั้งสามารถรักษากฎเกณฑ์ภายในสนามได้อย่างเด็ดขาด คุณเจริญ เสงส์สุน อธิบดีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดพัทลุง อำเภอศรีนครินทร์ ปัจจุบันเป็นนายกเทศมนตรีท่ามิหรำ กล่าวว่า วัวตัมกัน คนก็ไม่มา เสียชื่อ เขาประกาศชัดว่า บ่อนของเขาต้องไม่มีการตัมวัวเด็ดขาด “ใครจะมาขอโกงสนามผม ไม่ต้อง ไม่ขอ ไม่ว่าจะป็นพี่น้องหรือใคร มันทำให้พวกที่เล่นเสียหาย แทงแล้วเสีย 2 หมื่นไม่เป็นไร แต่ถ้าโดยเพื่อนโกงแค่ 20 บาทก็เสียใจแล้ว” (กฤษฎา ศุภวรรธกุล, 2556, ออนไลน์)

จากการทบทวนวรรณกรรมและเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจวิเคราะห์ถึงเศรษฐกิจการเมืองของพัทลุง เป็นการวิเคราะห์ในด้านการเมืองของเครือข่ายวัวชน ในลักษณะบอกถึงความสัมพันธ์ระหว่างกันและได้ชี้ถึงนัยสำคัญของความสัมพันธ์กับอำนาจและการเมืองท้องถิ่น ทั้งเป็นกิจกรรมเชื่อมโยงร้อยรัดผู้คน มีปฏิสัมพันธ์ในวงกว้าง ไม่ว่าจะเป็นเฉพาะเลี้ยงวัวชน การเลี้ยงวัวชน การเลี้ยงวัวชนกับการเลี้ยงวัวเพื่อขายเนื้อ นายหน้า ผู้มีอิทธิพล และเข้าอกเข้าใจด้วยมิตรภาพผ่าน “กิจกรรมชนวัว” อย่างไม่เป็นทางการอีกมาก ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกต ประเด็นที่ชวนให้คิดลักษณะของสังคมในปักษ์ใต้ ด้านการเมืองวัฒนธรรมและความสัมพันธ์ของเครือข่ายวัวชนจำเป็นต้องอธิบายถึงรายละเอียดของความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองท้องถิ่น

กับการทำความเข้าใจเครือข่ายชนวัวเป็นอย่างไร มีนัยสำคัญเป็นเช่นไร ทั้งยังเป็นการตั้งคำถามว่า สำนักทางการเมืองของเครือข่ายทางสังคม ผู้คนในเครือข่ายที่เข้าร่วมในกิจกรรม “ชนวัว” มีความสัมพันธ์ทางอำนาจในท้องถิ่นและวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิตเป็นอย่างไร สอดคล้องกับการรักษาอำนาจทางการเมืองท้องถิ่นต่อการเลือกตั้งเช่นไร

คำถามการศึกษา

1. เงื่อนไขทางเศรษฐกิจและการเมืองใดบ้างที่เอื้อให้นักการเมืองเข้ามาแสดงบทบาทในกีฬาชนวัว
2. สาเหตุหรือแรงจูงใจที่ทำให้นักการเมืองแต่ละคนแต่ละกลุ่มตัดสินใจสนับสนุนกีฬาชนวัวอย่างไร
3. เครือข่ายกีฬาชนวัวมีสายสัมพันธ์ทางการเมืองอย่างไร มีนัยยะอย่างไรต่อการสร้างและรักษาฐานเสียงทางการเมืองท้องถิ่น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์เงื่อนไขทางเศรษฐกิจและการเมืองที่เอื้อให้นักการเมืองเข้ามาแสดงบทบาทในกีฬาชนวัวพัทลุง
2. เพื่อวิเคราะห์สายสัมพันธ์ทางการเมืองของเครือข่ายกีฬาชนวัวพัทลุงต่อการรักษาฐานเสียงทางการเมืองท้องถิ่นพัทลุง

สมมุติฐานการวิจัย

เงื่อนไขด้านเศรษฐกิจ การเมือง รวมถึงทุนทางสังคมในท้องถิ่นเปิดโอกาสให้นักการเมืองสนใจและเข้ามามีบทบาทในเครือข่ายกีฬาชนวัว ได้แก่ประเด็นต่างๆ คือ

- (1) การเข้ามาของรายได้จำนวนมากในท้องถิ่นจากการแข่งขันกีฬาชนวัวทั้งระบบไม่ว่าจะเป็นการเพาะเลี้ยง

การฝึกวัวชน การพนัน ซึ่งส่งผลก่อให้เกิดประโยชน์มหาศาลในพื้นที่

(2) การกระจายอำนาจภายใต้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ส่งผลให้เกิดการแข่งขันในการเลือกตั้งอย่างเข้มข้นและได้การสนใจจากนักการเมืองท้องถิ่น และยังทำให้การเมืองส่วนท้องถิ่นให้ความสำคัญกับกีฬาชนวัวด้วย

(3) การเลือกตั้งเป็นช่องทางเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมือง นักการเมืองท้องถิ่นจึงให้ความสำคัญกับการรักษาฐานเสียงมากขึ้นด้วย ด้วยอาศัยเครือข่ายชนวัวเป็นฐานเสียงอย่างมีนัยสำคัญ

(4) นักการเมืองท้องถิ่นระดมทุนที่เป็นการพนันในกีฬาชนวัว และการสนับสนุนกีฬาชนวัวได้ดีกว่าคนกลุ่มอื่น ทั้งยังมีทุนทางสังคมและเครือข่ายวัวที่ผนึกตัวอย่างเข้มแข็ง

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตทางพื้นที่ การศึกษานี้กำหนดพื้นที่สนามวิจัยกิจกรรมของเครือข่ายกีฬาชนวัวไว้ที่จังหวัดพัทลุง

ขอบเขตด้านเอกสาร การศึกษานี้ประเด็นการค้นคว้าเอกสารเกี่ยวกับประวัติการชนวัวภาคใต้ การเลี้ยงวัวชน การชนวัว วัฒนธรรม อัตลักษณ์ของวัวชน การพนันกีฬาชนวัว

ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาเงื่อนไขทางเศรษฐกิจและการเมืองที่เอื้อให้กับการเมืองเข้ามามีบทบาทในกีฬาชนวัวในจังหวัดพัทลุง การปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจในเครือข่ายชนวัวที่มีกลุ่มต่างๆ ได้แก่ นักการเมืองท้องถิ่น ผู้ใหญ่บ้าน คนเลี้ยงวัวชน นักพนันวัวชน และวัยรุ่นนที่ชื่นชอบกีฬาชนวัว

นิยามศัพท์

เครือข่ายกีฬาชนวัวพัทลุง หมายถึง คนที่มีสายสัมพันธ์ในกิจกรรม “กีฬาชนวัวพัทลุง” ได้แก่ คนเลี้ยงวัว นายทุน นักการพนันวัวชน ผู้จัดการสนามกีฬาชนวัว ผู้ชมวัวชน

นักการเมืองท้องถิ่น หมายถึง นักการเมืองที่เข้าสู่พื้นที่ทางการเมือง ลงสมัครและได้รับการเลือกตั้งเข้าทำงานในหน่วยงานองค์กรท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล เป็นต้น

สนามกีฬาชนวัว หมายถึง พื้นที่ที่ขออนุญาตเพื่อกิจกรรมชนวัวที่ถูกกฎหมาย แทนการใช้คำว่า “บ่อน” และคำที่เป็นทางการ “สนามชนโค” เพื่อต้องการให้เข้าใจแจ่มชัดยิ่งขึ้น

ทบทวนแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดการเมืองท้องถิ่นกับสายสัมพันธ์อุปถัมภ์

อุปถัมภ์ หมายถึง เป็นระบบในสังคมที่มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และยึดมั่นในตัวบุคคลตั้งแต่อดีตมานาน เรียกชื่อกันหลายอย่าง เช่น ระบบอุปถัมภ์ ระบบเลือกที่รัก ระบบเล่นพวก ระบบอุปถัมภ์แบ่งได้ออกเป็นรูปแบบ คือ

- (1) ระบบอุปถัมภ์ในหมู่เครือญาติ
- (2) ระบบอุปถัมภ์ในหมู่มิตรสหาย
- (3) ระบบอุปถัมภ์ในองค์กรต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นองค์กรของรัฐหรือเอกชนก็ตาม
- (4) ระบบอุปถัมภ์ระหว่างอาชีพ ซึ่งเป็นประเภทการอุปถัมภ์ที่คงทนน้อยกว่าระบบอื่น

การเมืองในท้องถิ่นเป็นการเมืองที่อยู่ภายใต้ระบบอุปถัมภ์ เหตุที่ว่าระดับท้องถิ่นประชาชนส่วนใหญ่

ขาดการศึกษา มีฐานะที่ยากจน ประกอบกับมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบยอมอยู่ภายใต้อำนาจ จึงทำให้เข้าไปผูกพันกับระบบอุปถัมภ์ที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ และการเข้าร่วมทางการเมืองนั้นถูกชักจูงจากชนชั้นนำหรือผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นมากกว่าที่จะตัดสินใจทางการเมืองด้วยตนเอง

อุปถัมภ์ที่มีมาจากการสำนึกบุญคุณและความยินยอมของความสัมพันธ์ที่มาจากการสร้างเครือข่ายอาจไม่สำคัญอีกต่อไป แต่เปลี่ยนแปลงเป็นการแสวงหาประโยชน์จากการกระจายอำนาจ ลดทอนการอุปถัมภ์ ทำให้การอุปถัมภ์กลายเป็นและลดอิทธิพลในการเมืองท้องถิ่นลง ทั้งนี้เครือข่ายทางการเมืองใช้กลไกการกระจายอำนาจในการสร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายทางการเมืองเอง และที่สำคัญเครือข่ายทางการเมืองของผู้มีอิทธิพลใช้กลไกของการปกครองท้องถิ่นได้เชื่อมโยงกับการเมืองระดับชาติและพรรคการเมือง สร้างความมั่นคงให้กับเครือข่ายและแปรเปลี่ยนการแข่งขันที่ใช้ความรุนแรงไปเป็นการแข่งขันเพื่อคะแนนเสียงในการเลือกตั้ง

ระบบอุปถัมภ์มีพลวัตจะเห็นได้จากภายหลังการเปลี่ยนแปลงจากการรัฐประหารปี พ.ศ. 2557 เมื่อรัฐบาลไปสู่ระบอบเผด็จการอำนาจนิยม ความสัมพันธ์ทางการเมืองแบบอุปถัมภ์ก็ถอยหลังย้อนกลับไปสู่สภาวะก่อนการใช้รัฐธรรมนูญปี 2540 อีกครั้ง กล่าวคือ รัฐบาลพยายามรวบรวมอำนาจกลับคืนสู่ส่วนกลาง ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเหมือนส่วนหนึ่งของรัฐบาลส่วนกลาง หน่วยงานราชการเข้ามามีบทบาทในส่วนของงบประมาณไม่ตอบสนองความต้องการของประชาชน นักการเมืองส่วนท้องถิ่นไม่อำนาจและสิ่งต่างตอบแทนประชาชนพื้นที่ผ่านโครงการ และพรรคการเมืองหรือกลุ่มทางการเมืองเคลื่อนไหวในพื้นที่ได้ลำบาก (เวียงรัฐ เนติโพธิ์, 2558, น. 135-136) ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเครือข่ายสังคมของ

การชนวน นักการเมืองท้องถิ่นอยู่ในพื้นที่ที่พหุยังคงรักษาความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นและคนในพื้นที่ด้วยความสัมพันธ์ส่วนบุคคลและการร่วมกิจกรรมการกุศล

งานที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ท้องถิ่นกับการเมือง “ขบวนการเมือง” โดยแอนดรู วอลล์เกอร์ จักริข สังขมณี แปล (2559, น. 13-15) ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์เป็นความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนระหว่างบุคคลที่มีบทบาทและฐานะที่แตกต่างกัน โดยผู้อุปถัมภ์เป็นผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงกว่าและใช้อิทธิพลหรือสิ่งของของตนคุ้มครองหรือให้ประโยชน์แก่ผู้รับอุปถัมภ์ที่มีสถานะด้อยกว่า ผู้รับอุปถัมภ์จะตอบแทนผู้อุปถัมภ์ด้วยความจงรักภักดี ให้ความช่วยเหลือหรืออุทิศตนรับใช้ผู้อุปถัมภ์ งานชิ้นนี้ยังชี้ให้เห็นว่าชาวชนบทได้เปลี่ยนจากสภาพทางเศรษฐกิจที่ปฏิบัติตามศีลธรรมและวิถีชีวิตการพึ่งตนเองเปลี่ยนเป็นสังคมทางการเมือง (political society) เข้าไปเรียกร้องกับต่อรองกับรัฐบาล ในขณะที่ ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2523, อ้างถึงใน เอกกรินทร์ ต่วนศิริ, 2563, น. 21) ได้กล่าวว่าความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์กับผู้รับอุปถัมภ์เป็นไปในลักษณะเดียวกันกับไพร่ในสังคมสมัยก่อน ปัจจุบันสังคมไทยจะนำระบบการปกครองและกลไกบริหารแบบประเทศตะวันตกมาใช้ แต่ความสัมพันธ์ในระบบเจ้าขุนมูลนายในอดีตยังคงมีอยู่ในลักษณะความสัมพันธ์แบบไม่เป็นทางการ ซึ่งทางปฏิบัติแล้วความสัมพันธ์ในระบบอุปถัมภ์มีความสำคัญและอิทธิพลมากยิ่งขึ้นกว่าความสัมพันธ์ทางการเมืองเสียอีก

เวียงรัฐ เนติโพธิ์ (2558, น. 135-136) ได้สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงเครือข่ายอุปถัมภ์ในมิติการเลือกตั้ง หลังจากการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างพรรคการเมืองกับนักการเมือง ระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่น ระหว่างนักการเมืองระดับต่างๆ กับ

ตัวกลางทางการเมือง ได้แก่ ห้วคเแนน ผู้นำชุมชน และความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับการเมือง ผลสรุปคือมีแนวโน้มที่ครั้งการศึกษาสถานะความสัมพันธ์เดิมอยู่มาจากการสนับสนุนพรรคไทยรักไทย การให้สิ่งตอบแทนที่เป็นทางการเมืองมากขึ้น

สำหรับในระบอบประชาธิปไตยแบบการเลือกตั้งคะแนนเสียงกลายเป็นทรัพยากรใหม่ของผู้รับอุปถัมภ์ที่พวกเขาใช้ต่อรองผลประโยชน์ในความสัมพันธ์แบบแลกเปลี่ยนกับผู้อุปถัมภ์ ระบอบประชาธิปไตยไม่ได้แทนที่ระบบอุปถัมภ์ที่มีอยู่เดิม แต่เข้าไปบูรณาการเครือข่ายอุปถัมภ์จนเกิดความสัมพันธ์ทั้งในแนวตั้งการเมืองระดับชาติระดับท้องถิ่นและที่สำคัญคือส่งผลให้เกิดตัวกลางที่เรียกว่า “ห้วคเแนน”

งานต่างๆ เหล่านี้สะท้อนถึงความสัมพันธ์ที่เกาะเกี่ยวระหว่างเครือข่ายอุปถัมภ์ ได้แก่ กลุ่มข้าราชการ อดีตข้าราชการ กลุ่มผู้นำและนักการเมืองท้องถิ่น กลุ่มผู้นำศาสนา กลุ่มพ่อค้าและนักธุรกิจท้องถิ่น รวมทั้งเจ้าพ่อ นักเลง และผู้มีอิทธิพล ดับห้วคเแนนในหมู่บ้าน จังหวัดมีความสัมพันธ์ทางตรงและทางอ้อมกับบรรดาผู้สมัครและพรรคการเมืองได้ นอกจากนี้ความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นเป็นความสัมพันธ์ที่ต่างฝ่ายมีแรงจูงใจของตนเองในการสร้างความสัมพันธ์ต่อกัน เพื่อผลประโยชน์ทางการเมืองเพื่อเป็นการวางฐานเสียงของตนในพื้นที่ให้หนาแน่น

การพัฒนาสายสัมพันธ์การเมืองท้องถิ่นในรูปแบบของเครือข่าย โดยที่แนวคิดด้านเครือข่าย (Network Concept) มีพัฒนาการมาจากพื้นฐานทฤษฎีสังคมวิทยา ผู้เชี่ยวชาญทางสังคมวิทยาให้นิยามคำว่า เครือข่าย หมายถึงสายใยความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีความเป็นเอกภาพ มีพลังยึดโยงสนับสนุนกันและอีกความหมายหนึ่ง กลุ่มคนหรือองค์กรที่สมัครใจแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารข้อมูลระหว่างกันหรือทำกิจกรรมร่วมกันและยังคงมีความเป็นอิสระในการดำเนินกิจกรรมของตน

สรุปได้ว่าการเมืองท้องถิ่นเป็นเรื่องของอำนาจเข้าไปมีความสัมพันธ์กับระบบอุปถัมภ์ นักการเมืองท้องถิ่นมีความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์กับประชาชนในท้องถิ่นเองและเชื่อมโยงพรรคการเมืองระดับชาติส่งผลให้เกิดห้วคเแนนอันถือเป็นฐานเสียงหลักในเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

2. การเมืองกับความสัมพันธ์ด้านการกีฬา

การจัดการแข่งขันกีฬามีการใช้ทรัพยากรต่างๆ ใน 3 ลักษณะ

1) ทรัพยากรตัวเงินต่อการจัดการแข่งขันกีฬาต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก เงินการสนับสนุนที่มกีฬและเงินสนับสนุนการแข่งขันกีฬา การจ่ายค่าธรรมเนียมในการอนุมัติการได้สิทธิ์ผู้จัดการแข่งขัน

2) ผู้สนับสนุนด้านการแข่งขัน ทรัพยากรที่เป็นบุคคลหรือบริษัทผู้สนับสนุนพบเห็นได้จากการแข่งขัน ผู้สนับสนุนจะสนับสนุนมูลค่าของเงินสนับสนุนมาพร้อมกับสิทธิประโยชน์ที่ได้รับ เช่น การมีชื่อสินค้าร่วมในชื่อรายการแข่งขัน

3) ภาครัฐและระเบียบ เป็นการใช้อำนาจรัฐในการวางระเบียบการแข่งขัน การขออนุญาต ตลอดจนข้อตกลงการแข่งขัน รวมถึงการจัดตั้งสมาคมด้านกีฬาประเภทต่างๆ อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบที่ภาครัฐกำหนดไว้

กรณีกีฬาฟุตบอลกับการเมืองถือว่ามีความสัมพันธ์จะเห็นได้จากนักการเมืองท้องถิ่นและนักการเมืองระดับชาติเข้าไปมีบทบาทกับทีมฟุตบอลเสมอ และฟุตบอลไทยกับการเมืองไทย และสร้างฐานเสียงก่อนการเลือกตั้ง การสร้างเครือข่ายที่สร้างฐานเสียง การมีตระกูลทางการเมืองมาช่วยสโมสร และเป็นส่วนเสริมด้านการระดมเงินและกลุ่มธุรกิจมาอุดหนุนด้วย

ข้อมูลจากการสำรวจได้ยืนยันว่ากว่ากึ่งหนึ่งของทีมฟุตบอลในระบบสโมสรฟุตบอลไทยเรียกได้ว่าการยึดโยงกับการเมืองโดยตรง ซึ่งมีนักการเมืองหรือเครือญาติดำรงตำแหน่งประธานสโมสรหลายทีมมีความเกี่ยวข้องทางการเมืองระดับชาติและการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดอยู่ด้วยพร้อมๆ กัน เช่น นายวิทยา คุณปลื้ม ประธานสโมสรชลบุรีเอฟซี ก็เป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ชลบุรี ขณะเดียวกันมีพี่ชายคือนายสนธยา เป็นหัวหน้าพรรคพลังชล นายเนวิน ชินชอบ ประธานสโมสรบุรีรัมย์ยูไนเต็ด แกนนำนพรรคภูมิใจไทย ก็มีภรรยา อดีตเคยดำรงตำแหน่งเป็น นายก อบจ.บุรีรัมย์ คือนางกรุณา ชิดชอบ (ณัฐกร วิทิตานนท์, 2557, น. 127-131)

งานวิจัยของชาลินี สนพลาย (2557, น. 24; 2559, น. 135) ได้ชี้ว่า นักการเมืองและเครือญาติที่ได้เข้ามามีบทบาทโดยตรงในสโมสรฟุตบอลจำนวนมาก นักการเมืองที่สนับสนุนสโมสรจำนวน 12 สโมสร คิดเป็นร้อยละ 46.15 ของสโมสร เหตุผลที่ดึงดูดให้นักการเมืองสนใจกีฬาประเภทนี้แตกต่างกันก็จริง แต่ปัจจัยเชิงโครงสร้างมีส่วนสำคัญในการเปิดทางให้นักการเมืองสามารถเข้าสู่พื้นที่สโมสรฟุตบอลได้ ปรากฏการณ์ที่นักการเมืองหันเข้ามาเป็นเจ้าของผู้สนับสนุนสโมสรฟุตบอลอาชีพนั้นไม่ใช่เรื่องบังเอิญ แต่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพทางสังคมเศรษฐกิจและการเมืองได้แก่ การเป็นแหล่งการระดมเงินของหลายสโมสรได้รับจำนวนมาก และการแข่งขันฟุตบอลกลายเป็นอาชีพที่ได้รับความนิยมจากแฟนบอลมากขึ้น การกระจายอำนาจในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ส่งผลให้เกิดการแข่งขันในการเลือกตั้งของท้องถิ่นที่มีความเข้มข้นมากขึ้น และการที่นักการเมืองในท้องถิ่นมีความได้เปรียบด้านทรัพยากร ทำให้นักการเมืองสามารถที่จะสนับสนุนสโมสรฟุตบอลมากคนกลุ่มอื่นๆ ในท้องถิ่นและเอื้อให้นักการเมืองเข้ามามีบทบาทในสโมสรฟุตบอลเป็นไปทิศทางเดียวกับกรณีชลบุรีเอฟซี โดยขึ้นชนก

ศิริวัฒน์ (Chenchanok Siriwat, 2012, pp. 24-25) เสนอว่ากีฬาฟุตบอลเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมทางการเมืองที่นักการเมืองใช้เป็นเครื่องมือขยายอำนาจและความนิยมให้กับตนเอง เมื่อเข้าไปมีตำแหน่งทางการเมืองแล้วก็ย่อมที่จะจัดสรรงบประมาณส่วนหนึ่งมาอุดหนุนช่วยเหลือการทำทีมสโมสรที่ประสบความสำเร็จอย่างบุรีรัมย์ อยู่ในเต็ดก็สร้างตัวเองจากการพึ่งพิงรัฐมาก่อนการทำทีมสโมสรโดยปราศจากอำนาจทางการเมืองในทั้งสองระดับ (ระดับประเทศและท้องถิ่น) ต้องทำให้เผชิญความลำบาก

การชนวัวถือว่าเป็นกีฬาที่ไปเกี่ยวข้องกับการเมืองผู้มีอิทธิพลของวัวชนที่เรียกว่า “นายหัววัวชน” ได้รับความเกรงใจจากนักการเมืองระดับชาติ นักการเมืองท้องถิ่น และสร้างเครือข่ายชนวัวที่กว้างขวางผลักดันไปสู่ตำแหน่งทางการเมืองท้องถิ่นและเจ้าพนักงานท้องถิ่น ดังนั้นนักการเมืองท้องถิ่นและนักการเมืองระดับชาติต้องการที่จะเข้าไปมีบทบาทต่อการจัดการแข่งขันและจัดสร้างสนามชนวัว

3. อำนาจกับกีฬาชนวัว

การจัดการแข่งขันชนวัวแต่ละครั้งต้องใช้ทรัพยากรได้แก่ ค่าธรรมเนียมใบอนุญาต ค่าสถานที่ และมีค่าใช้จ่ายอื่นๆ เช่น ค่าน้ำมันสำหรับบรรทุกวัวมายังสนามแข่งขัน ค่าตัวของวัวแต่ละตัว ถ้าหากวัวมีชื่อเสียงก็จะมีค่าตัวสูงตามอัตราต่อรอง และค่าใช้จ่ายตอนเลี้ยงวัวชน ค่าหญ้า ค่ายาบำรุง ค่าจ้างควาญเลี้ยงวัว เป็นต้น นับเป็นทรัพยากรที่ต้องจ่ายโดยตรงและแฝงอยู่ต่อการจัดการชนวัวแต่ละครั้ง

เจ้าของบ่อนวัวชนได้รับความไว้วางใจและได้รับมอบหมายจากทางราชการให้ดำเนินกิจการวัวชน และได้รับการยอมรับทางอำนาจจากชาวบ้าน ทำให้สนามวัวชนกลายเป็นพื้นที่ทางสังคมในการแสดงพลังอำนาจด้วยกิจกรรมที่หลากหลายอย่างต่อเนื่อง ทั้งเป็นแหล่งสถิติของอำนาจสังคมที่สะสมจนสร้างบุคคลที่มีอิทธิพลและ

บารมีในการรับรู้ตามความเข้าใจของคนในพื้นที่ และพื้นที่บ่อนวู้ชนก็ยังเป็นพื้นที่มีอำนาจอื่นนอกอำนาจรัฐ บ่อนจึงเป็นเสมือนปริณิพลของอำนาจพิเศษที่แปรผันตามบุคลิกของนายบ่อน (รงค์ บุญสวยขวัญ, 2559, น. 260)

นายบ่อนมีหน้าที่จัดการความรุนแรงกับนักเลงบ่อนวู้ชนที่ไม่รักษากติกาและบรรทัดฐานของการชนวู้ เช่นนี้กลายมาเป็นระบบคุณค่าแห่งการยอมรับของสังคมประเด็นหนึ่งที่สำคัญคือ เป็นงานวิจัยที่ได้ชี้ให้เห็นว่าบ่อนวู้ชนเป็นพื้นที่ควรวรรณอำนาจทั้งทางสังคมที่อยู่แล้วในอดีตและอำนาจรัฐที่เป็นแหล่งอำนาจใหม่ เช่น การสร้างบารมีของราชการ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือการสร้างการยอมรับจากอิทธิพลและบารมี ไปสู่การขึ้นสู่อำนาจการเมืองท้องถิ่นด้วย

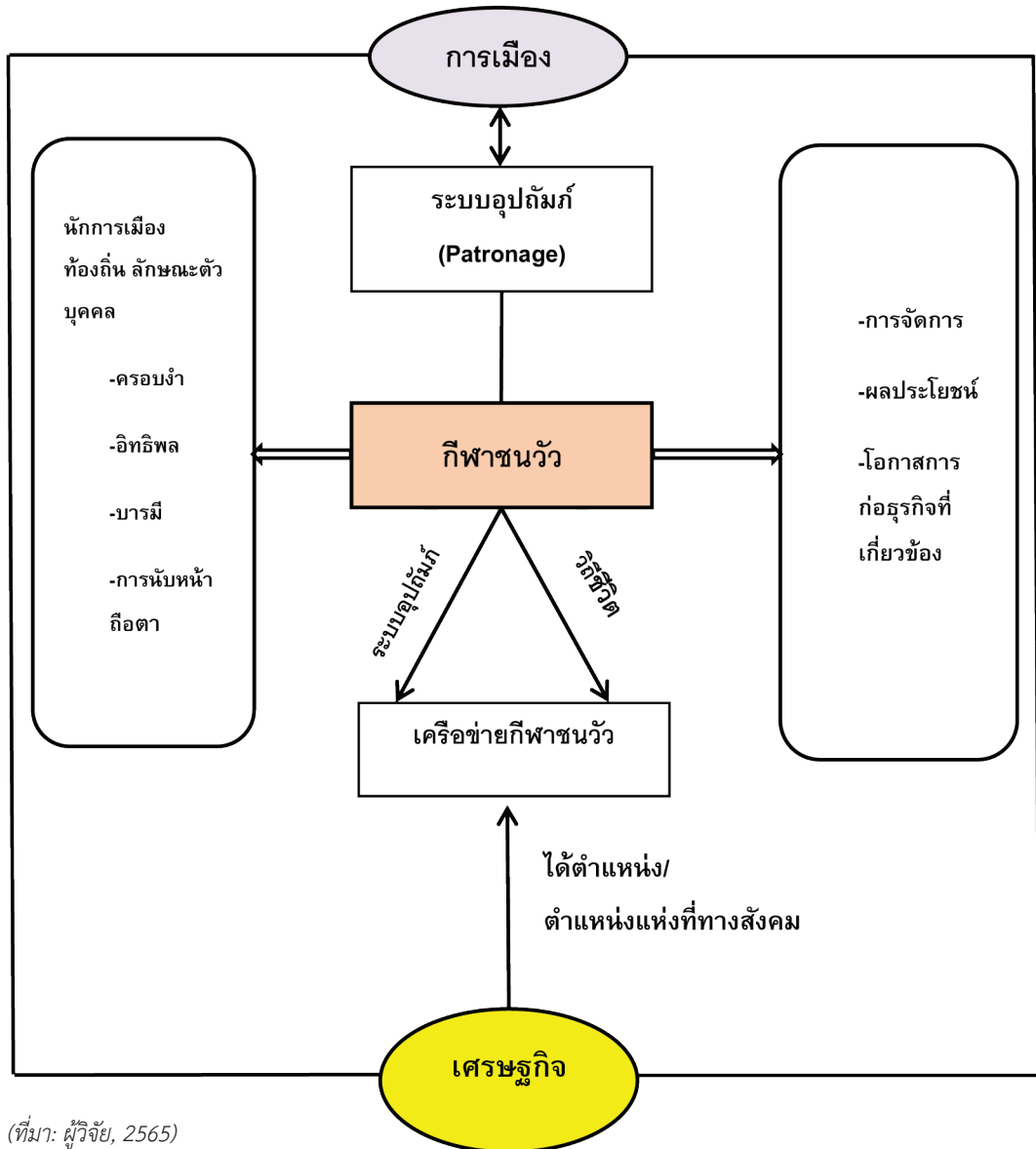
ด้านความสัมพันธ์ระดับอำนาจระหว่างผู้เลี้ยงและการชนวู้ ผู้เลี้ยงต้องดูแลไม่ให้คาดสาตาย ไม่ได้ได้วางใจกันและกัน กลัวการใส่ของแปลกปลอมให้กับวู้เพื่อแพ้ชนะการแข่งขัน สำหรับการศึกษาของกลุ่มผู้เลี้ยงวู้ชน พบว่าสำหรับกรณีทั่วไปกลุ่มผู้เลี้ยงวู้ชนมีความสัมพันธ์กันแบบปฐมนิธิรู้จักภูมิหลัง รู้จักกันส่วนตัวลึกซึ้งระยะเวลายาวนาน จึงได้รับความไว้วางใจให้เป็นผู้เลี้ยงดูแลวู้ชน บางกลุ่มอยู่ในกลุ่มของพ่อกับลูก พี่กับน้อง น้ากับหลาน สรุปรูปใครก็ตามที่จะมาเลี้ยงวู้ชนต้องเป็นคนที่ได้รับการไว้วางใจได้เท่านั้น (ศศิธร บุญคงแก้ว และสิทธิพร ศรีผ่อง, 2561, น. 341; อาคม เศษทองคำ, 2543ก, น. 99) ความสัมพันธ์ของการเมืองท้องถิ่นกับเครือข่ายวู้ชนแล้ว ได้แสดงให้เห็นว่าอัตลักษณ์

ความเป็นคนใต้ย่อมเกี่ยวข้องและสำคัญต่อการเข้ามามีอำนาจทางการเมืองท้องถิ่นของนักการเมืองท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดพัทลุงที่ศึกษา

นอกจากนี้งานที่น่าสนใจเกี่ยวกับอำนาจของการต่อสู้ของสัตว์กับวัฒนธรรมที่เทียบเคียงกับกีฬามวยวู้ ในหนังสือ The Interpretation of cultures “Deep play” ของ Geertz (2002, pp. 80-98) โดยใช้ไก่ชนเพื่อทำความเข้าใจถึงชาวบ้านชาวบาสีทั้งบุคลิกภายในและอารมณ์ความรู้สึก แล้วจึงวิเคราะห์สังคมและวัฒนธรรมการพนันไก่ชน การชนไก่เป็นการแข่งขันระหว่างเครือข่ายญาติของพวกคนในพื้นที่ การที่คนมีลักษณะเป็น “นักชนไก่” ด้วยการดูแลตั้งแต่ก่อนที่จะแข่งแกร่งเป็นไก่ชน ผู้คนมองไก่ชนเป็นตัวแทนของตัวเองที่ต้องต่อสู้ แข่งขัน แย่งชิงเพื่อก่อให้เกิดสถานภาพที่ดี การได้รับการยอมรับด้วยการลักลอบพนันชนไก่ซึ่งผิดกฎหมาย ทั้งร่วมกันที่จะเล่นการพนันและหลบหนีตำรวจกับชาวบ้าน แล้วจึงได้รับการยอมรับ พบว่าไก่ชนได้สะท้อนถึงสังคม วัฒนธรรมของบาสีปฏิสัมพันธ์ของคนในชุมชน ในมุมมองของชาวบ้านเป็นพิธีกรรม เป็นทั้งการแข่งขันขึ้นเพื่อฉลองการชนไก่ถือว่าไม่ผิดกฎหมายและไม่เป็นการพนัน ผู้วิจัยพบว่างานชิ้นนี้ให้สองประเด็นแรก การศึกษาพื้นที่ที่ต้องไม่เอามุมมองจากคนนอกไปศึกษาอาศัยมิติคนในเพื่อศึกษา และประการที่สอง อำนาจที่อาศัยสัตว์ต่อการสร้างอำนาจในพื้นที่ที่เป็นตัวแทนของคนและวัฒนธรรมไม่ได้เป็นไปตามข้อเท็จจริงตามกฎหมายในยุคสมัยใหม่ แต่อยู่ภายใต้ระบบวิธีคิดของคนในพื้นที่นั้นๆ

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย
บริบทการกระจายอำนาจ

(ที่มา: ผู้วิจัย, 2565)

กรอบแนวคิดเชื่อมโยงระหว่างการเมืองและเศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์ไม่ได้แยกจากกันเลยสร้างกรอบที่เชื่อมรอบไว้จากเส้นการเมืองและเศรษฐกิจเชื่อมกัน ก๊ฬาชนวัวเป็นแกนกลางเข้าไปวิเคราะห์ลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นและส่วนที่เป็น

การจัดการ เศรษฐกิจของก๊ฬาชนวัวและธุรกิจอื่นที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงวัวชน เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ของเครือข่ายก๊ฬาชนวัวด้านระบบอุปถัมภ์และวิถีชีวิตจากการที่ผู้วิจัยทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิธีการดำเนินวิจัย

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษากีฬาพื้นบ้านหรือการพนัน: เงื่อนไขทางเศรษฐกิจและการเมืองที่เอื้อให้การเมืองเข้ามามีบทบาทในกีฬาชนวัวในจังหวัดพัทลุง จะต้องอาศัยข้อมูลและประสบการณ์ตรงของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการปฏิสัมพันธ์เครือข่ายกีฬาชนวัว ในการวิเคราะห์ ทำความเข้าใจทัศนคติกลุ่มตัวอย่าง และเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนในพื้นที่ นักการเมืองท้องถิ่น ข้าราชการท้องถิ่น คนเลี้ยงวัวชน วัยรุ่นสนใจวัวชน ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับวัวชน ล้วนเป็นเครือข่ายกีฬาชนวัว โดยที่พิจารณาภาพกว้างมากกว่ากีฬาชนวัวที่มีเพียงบ่อนวัวชนเท่านั้น ซึ่งการศึกษาเชิงปริมาณด้วยวิธีการแจกแบบสอบถามไม่สามารถทำให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งได้อย่างแท้จริง ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) กำหนดเขตพื้นที่วิจัยในจังหวัดพัทลุง

การวิจัยเชิงคุณภาพในที่นี้ ผู้วิจัยจะใช้วิธีการศึกษาและเครื่องมือในการเก็บข้อมูลที่มีความหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นข้อความจากการสัมภาษณ์ การสนทนา การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการบันทึกต่างๆ แต่กระนั้นแล้วเครื่องมือสำคัญที่สุดในการเก็บข้อมูลก็คือ “ตัวผู้วิจัย” เองที่นำวิธีการที่หลากหลายเหล่านั้นเข้าไปใช้ในการเก็บข้อมูล และตีความข้อมูล ซึ่งข้อมูลที่ได้จะมีลักษณะที่แตกต่าง หรือมีความยืดหยุ่น อันเนื่องมาจากการตีความหมายย่อมจะมีความแตกต่างกันไปตามมุมมองของผู้ตีความ ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นเลนส์สำหรับส่องข้อมูล ด้วยเหตุผลนี้ให้ได้ความหมายที่สมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องใช้หลายวิธีทั้งในการเก็บข้อมูล และในการตีความข้อมูล (ชาย โพลิตา, 2552, น. 8)

ในงานวิจัยนี้ เป็นการศึกษาโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องด้วยตำราวิทยานิพนธ์ งานวิจัยและเอกสารต่างๆ และการสืบค้นออนไลน์ ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ซึ่งใช้วิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (purposive Sampling) เพื่อสัมภาษณ์ข้อมูลและความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ (Key Informant) ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการศึกษาและมีความสัมพันธ์กัน

การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 11 คน ผู้วิจัยจะจำแนกชื่อลงรหัสใช้เป็นนามสมมติทั้งสิ้น เพื่อปกปิดผู้ให้ข้อมูลได้แก่ นายกเทศมนตรี ผู้ใหญ่บ้าน ผู้เลี้ยงวัวชน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายสนามกีฬาชนวัว

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพใช้เกณฑ์คัดเข้า เพราะนัยของข้อมูลตอบวัตถุประสงค์การวิจัย ผู้ให้ข้อมูลมีลักษณะสำคัญ มีความรู้และความเข้าใจด้านการเลี้ยงวัวชน กีฬาชนวัว และอื่นๆ เพื่อทำความเข้าใจถึงปรากฏการณ์ ทั้งนี้ผู้วิจัยมีเกณฑ์การคัดออก ผู้ที่เลี้ยงวัวชนและสนใจกีฬาชนวัวไม่ถึง 5 ปีและตำแหน่งนักการเมืองท้องถิ่นไม่สนใจกีฬาชนวัวและการเลี้ยงวัวชนจะคัดออก แล้วพิจารณาถึงความเกี่ยวข้องกับ ความสนใจ ความชอบและรักวัวชนด้วยการสอบถามเบื้องต้นจากคนแวดล้อมและผู้ให้ข้อมูลท่านอื่นแนะนำ ดังรายละเอียดตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ตำแหน่ง	นัยยะสำคัญ
คนที่ 1	นายกเทศมนตรีแห่งหนึ่งที่มีบทบาทจัดการสนามชนวัว	เป็นบุคคลที่นับว่าเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยเป็นเจ้าของสนามชนโค การเป็นนักการเมืองท้องถิ่นหลายสมัยทั้งดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาเทศบาล
คนที่ 2	นายกเทศมนตรีมีบทบาททั้งเพาะเลี้ยง และเข้าร่วมชนวัว	มีบทบาททั้งเพาะเลี้ยงและเข้าชนวัว
คนที่ 3	นายกเทศมนตรีแห่งหนึ่งที่ชื่นชอบการชนวัวและไปสนามชนโคบ่อย	สนับสนุนวัวชน และจ้างเลี้ยงวัวชน
คนที่ 4	เคยเป็นสมาชิกเทศบาลและรองนายกเทศมนตรี	เลี้ยงวัวชนและไปสนามชนวัว
คนที่ 5	บทบาทจัดการสนามชนโค และเพาะเลี้ยงวัวทั้งเป็นผู้จ้างเลี้ยงวัวชน	เป็นบุคคลที่นับว่าเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยเป็นเจ้าของสนามชนโค เกี่ยวข้องสัมพันธ์แนบแน่นกับนักการเมืองท้องถิ่น
คนที่ 6	ทีมหาเสียงนักการเมืองและผู้กว้างขวางในพื้นที่	ช่วยงานและกิจกรรมภายในสนามกีฬาชนวัว เป็นผู้กว้างขวางในพื้นที่ ทั้งยังคุ้นเคยกับนักการเมืองท้องถิ่น
คนที่ 7	เลี้ยงวัว และชนวัว และเลี้ยงวัวชนก่อนที่จะชนที่สนามกีฬาชนวัว สนใจวัวชนมากกว่า 5 ปี	ศึกษาปฏิสัมพันธ์และบทบาทของนักการเมือง
คนที่ 8	อดีตเคยเลี้ยงวัวชน มากกว่า 10 ปี และปัจจุบันเลี้ยงวัวเนื้อ	ศึกษาปฏิสัมพันธ์และบทบาทของนักการเมือง
คนที่ 9	เลี้ยงวัวชนตั้งแต่อายุ 15 ปี และมีการชนพัทลุงตรังและนครศรีธรรมราชมีประสบการณ์กว่า 20 กว่าปี	ศึกษาปฏิสัมพันธ์และบทบาทของนักการเมือง
คนที่ 10	นักเล่นการพนันวัวรุ่นใหม่และเลี้ยงวัวชนมากกว่า 5 ปี	ศึกษาปฏิสัมพันธ์และบทบาทของนักการเมือง
คนที่ 11	นักเล่นการพนันวัวรุ่นใหม่และเลี้ยงวัวชนมากกว่า 5 ปี	ศึกษาปฏิสัมพันธ์และบทบาทของนักการเมือง

(ที่มา: ผู้วิจัย, 2565)

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการอธิบายลักษณะทั่วไปของข้อมูลจำนวนบ่อนวัวชนที่ถูกกฎหมาย จำนวนเงินพนันที่รวบรวมนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตแบบไม่มี

ส่วนร่วมและจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อนำมาวิเคราะห์ให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

และวิเคราะห์ข้อมูลประเด็นแก่นหลัก หรือวิเคราะห์ธีม (thematic analysis) โดยเริ่มจากการจัดเรียงข้อมูลดิบจากการสัมภาษณ์ (interview data) แล้วนำมาวิเคราะห์ความเชื่อมโยงและจัดหมวดหมู่ของข้อค้นพบของงานวิจัย (finding)

พื้นที่การวิจัย

พื้นที่ไปศึกษาจังหวัดพัทลุง นับสำคัญของพื้นที่ศึกษา จังหวัดพัทลุงเนื่องมีสนามกีฬาชนวัว มีการขออนุญาตเปิดสนามถูกต้องตามกฎหมายจากภาครัฐจำนวน 3 สนาม ได้แก่ สนามกีฬาชนวัวท่ามิหรำ สนามกีฬาชนวัวหยีใน สนามกีฬาชนวัวบ้านปากพล โดยการวางทิศทางทางภูมิศาสตร์ตั้งแต่พื้นที่จังหวัดสงขลาต่อเนื่องไปจนถึงนครศรีธรรมราช

จากการทบทวนวรรณกรรมและศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง พบว่าในภาคใต้มีบ่อนวัวชนจำนวนทั้งสิ้น 26 บ่อนที่ถูกกฎหมาย และพบว่าในจังหวัดพัทลุงมี 3 สนามกีฬาชนวัว เพิ่มจาก 2 สนามชนวัวที่มีชื่อเสียงคือ สนามกีฬาชนวัวท่ามิหรำ มีนักการเมืองท้องถิ่นเป็นผู้จัดการสนามส่งต่อมาหลายรุ่น สนามกีฬาชนวัวนาปากขอ มีนักการเมืองท้องถิ่นเป็นผู้จัดการสนาม และสนามกีฬาชนวัวหยีในมีนายทุนเป็นผู้จัดการสนาม และสำหรับกิจกรรมที่เพิ่มเติมของสนามกีฬาชนวัวระยะหลังมีมอบเงินเพื่อส่งเสริมกิจการสาธารณะ เช่น มอบให้กับเด็กด้อยโอกาส สนับสนุนการกีฬารวมไปถึงการนำรายได้ช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วม สนามกีฬาชนวัวพัทลุงพัฒนารองรับนักท่องเที่ยวทุกกลุ่มมากยิ่งขึ้นแล้วมีกิจการที่เกิดขึ้นมานอกเหนือจากการพนัน กล่าวคือชาวบ้านและเกษตรกรในพื้นที่ก็บออาชีพเพาะพันธุ์และเลี้ยงวัวชน เป็นรายได้เพิ่มธุรกิจต่อเนื่องอื่นๆ ของวัวชน

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

เงื่อนไขทางเศรษฐกิจและการเมืองใดบ้างที่เอื้อให้นักการเมืองเข้ามาแสดงบทบาทในกีฬาชนวัว

นอกจากความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์แบบแนวตั้งที่มาจากผู้ที่มีอำนาจหรือเศรษฐกิจที่สูงกว่ากับผู้รับอุปถัมภ์ผู้มีอำนาจด้อยกว่าต้องปฏิบัติตามข้อเรียกร้องของผู้มีอำนาจเสมอมา แต่ยังมีความสัมพันธ์ที่มีลักษณะดูแลซึ่งกันและกัน โดยไม่มีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอยู่ในสถานะที่ด้อยกว่าหรือตกเป็นเบี้ยล่างตลอดเวลา แต่ทั้งสองฝ่ายต่างตอบแทนผลประโยชน์ซึ่งกันและกันเพื่อพยายามรักษาความสัมพันธ์อันดี ดังต่อไปนี้

1. โครงสร้างความสัมพันธ์ทางอำนาจเครือข่ายวัวชนพัทลุง

ความสัมพันธ์ของเครือข่ายกีฬาชนวัวกับการเมืองท้องถิ่น นักการเมืองท้องถิ่นก่อนที่จะมาลงสมัครรับเลือกตั้งเดิมเป็นประชาชนในพื้นที่ เป็นญาติพี่น้องถือเป็นลูกเป็นหลานแล้วกลายมาเป็นผู้กว้างขวางมีความสัมพันธ์ ทั้งมีลักษณะสร้างทีมงานพรรคพวกกับคนพื้นที่ที่ตนได้อยู่อาศัยอยู่แล้วทำให้การสานสัมพันธ์กับผู้คนได้อย่างสนิทแนบแน่น การวิจัยพบว่านักการเมืองท้องถิ่นได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมกีฬาชนวัว แล้วเมื่อความก้าวหน้าของการเมือง การเลือกตั้งท้องถิ่นในบริบทการกระจายอำนาจหลังจากปี พ.ศ. 2540 พวกเขาได้เข้ามามีตำแหน่งเป็นนักการเมืองท้องถิ่น เช่น นายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด สมาชิกสภาเทศบาล และผู้วิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเหล่านี้ล้วนมีพื้นฐานรักและชื่นชอบวัวอย่างมากตั้งแต่ตอนที่วัยเด็กก่อนที่จะได้รับตำแหน่งนักการเมืองท้องถิ่นด้วยซ้ำ

นักเลงวัวชนในด้านความคิดมีลักษณะที่เข้าใจง่าย ๆ ต่อปรากฏการณ์ชนวัว “วัวเท่ากัน คนเท่ากันเงินเท่ากัน” พื้นที่สนามชนวัวพัทลุงกลายเป็นพื้นที่แสดงอำนาจที่ตรง

กับนิสัยคนใต้ที่เป็น “คนหอย” (ทำสิ่งที่ตนเองชอบ)/ “นักเลง” (ผู้ที่มีการใช้อำนาจ บารมี และได้รับการยอมรับจากสาธารณะ)” (รงค์ บุญสวยขวัญ, 2556, ออนไลน์) ในพื้นที่จังหวัดพัทลุงพบว่า นักการเมืองท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นสมาชิกสภาเทศบาล นายกเทศมนตรี สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด กำหนดผู้ใหญ่บ้านมีความสนใจและชื่นชอบชนวิวัชน เลี้ยงวัวชน ความสนใจของนักการเมืองท้องถิ่นมาจากความสนใจที่มาจากวิถีชีวิตช่วงก่อนที่เข้าสู่ตำแหน่งนักการเมืองท้องถิ่น อดีตความสนใจเห็นตัวอย่างจากครอบครัวในวัยเด็ก เคยเป็นคนเลี้ยงวัวชนจนถึงวัยรุ่น เมื่อก้าวสู่ตำแหน่งทางการเมืองท้องถิ่นก็ยังคงสนใจและชื่นชอบมาเป็นระยะเวลาไม่ต่ำกว่ายี่สิบปี

กรณีการประสานเครือข่ายระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นที่เป็นนายกเทศมนตรี ข. กับผู้ใหญ่บ้าน ก. โดยสนับสนุนส่งเสริมทุน ส่งเสริมการตลาดใจ ผู้ใหญ่บ้าน ก. ก็จะจ้างควาญเลี้ยงวัวชนหรือคนเลี้ยงวัวชน ด้วยตำแหน่งหน้าที่ของนายกเทศมนตรีและตำแหน่งของผู้ใหญ่บ้านไม่ได้มีเวลาที่จะดูแล เพราะทำภารกิจเกี่ยวกับบริหารท้องถิ่น แต่มีการติดต่อสื่อสารอยู่เสมอ ด้านเงินสนับสนุนการแข่งขันได้รับการสนับสนุนจากนายกเทศมนตรีแห่งหนึ่ง โดยที่ผู้ใหญ่บ้านได้ไปหาวัวชนที่นำมาเป็นวัวคู่แข่ง ทั้งนี้เมื่อถึงเวลาชนวัว นายกเทศมนตรีแห่งหนึ่งก็จะไปร่วมด้วยในวันที่มีนัดชนในสนามกีฬาชนวัว (ผู้ใหญ่น้อย นามสมมติ, สัมภาษณ์, 2566, 30 มิถุนายน)

ความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับคนเลี้ยงวัวชน พบว่า สายสัมพันธ์ระหว่างกันจะเป็นการจ้างเลี้ยงคนเลี้ยงวัว เป็นวัยรุ่นบางหรือเป็นผู้ใหญ่บ้าง เป็นคนที่มีความไว้วางใจกันสูง รู้จักกันเป็นญาติพี่น้อง หรือหากไม่รู้จักกันก็จะเป็นการแนะนำผ่านทีมงานพรรคพวกของนักการเมืองท้องถิ่นที่เป็นเจ้าของวัวชน จะสังเกตได้อย่างหนึ่งคือเจ้าของวัวชน ไม่จำเป็นต้องเป็นคนเดียวกันกับคนเลี้ยง อาศัยการสนับสนุนเงินทุนขับเคลื่อนใน

การเลี้ยงวัวชน สายสัมพันธ์ที่สนิทแนบแน่น ไม่ใช่เพียงสัมพันธ์ในฐานะเป็นนายจ้างกับลูกจ้างเท่านั้น

ทีมงานการจัดการสนามกีฬาชนวัวกับการตอบสนองนักการเมืองท้องถิ่น

เงื่อนไขด้านทีมงานและระบบบริหารจัดการกีฬาชนวัวพัทลุง โดยต้องการเชื่อว่าสามารถตอบสนองต้องการสะสมการมีตำแหน่งแห่งที่ของความนิยมและการแสดงตนต่อความเป็นนักเลงและการยอมรับทางสังคมที่เป็นผลสร้างสนับสนุนทางการเมืองด้วย เมื่อพิจารณาจากงานของชาติรี หุตานวัตร และคณะ (2565, น. 49-50) กล่าวถึงการเลือกตั้งคือการแข่งขันที่วัดว่าใครได้พวกมากกว่าเป็นผู้ชนะ เป็นศึกชิงมวลชนสนับสนุนฝ่ายตนให้ได้เสียมากกว่าคู่แข่ง แต่ในการเลือกตั้ง ผู้สมัครไม่สามารถดำเนินการและทำงานเพียงลำพัง แต่ไปรวมงานประเพณีต่างๆ เช่น งานบุญ งานบวช งานแต่งงานศพ ฯลฯ ก็เกือบไม่ได้ใช้ชีวิตส่วนตัวแล้ว การเข้าไปมีกิจกรรมร่วมของนักการเมืองท้องถิ่นเป็นสร้าง “ทีมงานชนวัว” โดยสะท้อนความสัมพันธ์ใน 3 รูปแบบ

1. ทีมงานชนวัวนำไปสู่ชักชวนนักการเมืองระดับชาติ นักการเมืองระดับชาติเข้าไปชมกีฬาชนวัวคู่สำคัญรวมทั้งการพูดคุยในพื้นที่ของสนามกีฬาชนวัว สอดคล้องกับ งานของอาคม เดชทองคำ (2543ก, น. 166-168) ที่ชี้ว่าในสนามกีฬาชนวัว พลังของเครือข่ายวัวชนในนครศรีธรรมราชโยงโยสนับสนุนกันเป็นลูกโซ่มีนายสนามวัวชนเป็นศูนย์กลางและโยงโยกลุ่มต่างๆ เข้าด้วยกันอย่างมีระบบเรียกว่า “เกลียวเชือกวัวชน” นายสนามจะมีเครือข่ายที่มีชาวบ้านเป็นฐานสนับสนุนจึงมักปรับสภาพเป็นนักการเมืองท้องถิ่น และมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มสูงถึงนักการเมืองระดับประเทศและชาวบ้าน (อาคม เดชทองคำ, 2543ก, น. 166-168)

2. ทีมงานชนวัวช่วยเหลือสนับสนุนกีฬาชนวัว การมีทีมงานชนวัวที่นักการเมืองท้องถิ่นเข้าไป

ปฏิสัมพันธ์ด้วย แม้ว่าทีมงานชนวัวเป็นรวมตัวอย่างหลวม ไม่ได้เป็นระบบมากนัก แต่มีการติดต่อประสานงาน มีเป้าหมายและขับเคลื่อนกีฬาชนวัวให้มีการสอดประสานกันและสำเร็จตามที่มุ่งหมาย ด้วยความร่วมมือในจังหวัดพัทลุงและจังหวัดสงขลา ตรัง นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี โดยผู้วิจัยยังพบว่าพวกเขาต่างรู้จักกันและติดต่อกันเสมอ ขอช่วยเหลือหาวัวชนกัน การสนับสนุนเงินรางวัล ของรางวัลอีกด้วย

3. ทีมงานชนวัวร่วมการกุศล การจัดกีฬาชนวัวนอกจากการจัดเพื่อการนันทนาการและการพนันแล้ว แต่มีการจัดกีฬาชนวัวเพื่อการกุศล สนับสนุนกิจการสาธารณะประโยชน์ แต่ไม่ใช่เงินรางวัลทั้งหมดจะเป็นการกุศลแต่อย่างเดียว ในนัดชนวัวจะเป็นการเดิมพันตามปกติแล้วหักเงินจากการจัดไปสนับสนุนการกุศล

2. ความสัมพันธ์อุปถัมภ์เครือข่ายกีฬาชนวัวพัทลุง

ด้วยความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์แบบแนวตั้งที่มาจากผู้ที่มีอำนาจหรือเศรษฐกิจที่สูงกว่ากับผู้รับอุปถัมภ์ ผู้ที่มีอำนาจต้องปฏิบัติตามข้อเรียกร้องของผู้ที่มีอำนาจเสมอมา แต่ยังมีความสัมพันธ์ที่มีลักษณะดูแลซึ่งกันและกัน โดยไม่มีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอยู่ในสถานะที่ด้อยกว่าหรือตกเป็นเบี้ยล่างตลอดเวลา แต่ทั้งสองฝ่ายต่างตอบแทนผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน เพื่อพยายามรักษาสัมพันธ์อันดี ความสัมพันธ์ของวัวชนเข้าไปตอบสนองความต้องการของนักการเมืองท้องถิ่นพัทลุงเข้ามามีบทบาทต่อเครือข่ายกีฬาชนวัวได้อย่างน้อย 3 ทาง คือ

1) กีฬาชนวัวเป็นกีฬาที่ผู้คนที่อาศัยอยู่พัทลุงนิยมมากและส่งผลต่อความนิยม ชื่อเสียงผ่านการจัดการแข่งขันวัว จากการสำรวจความนิยมของวัวชนในพื้นที่จังหวัดพัทลุงและการเข้าร่วมจากคนจากพื้นที่อื่น จังหวัดนครศรีธรรมราช สงขลา ตรัง พบว่ามีความนิยมอย่างมากจากการนัดชนวัวในสนามทั้งสามสนาม ได้แก่

สนามชนวัวท่ามิหรำ สนามชนวัวหยีโน และสนามชนวัวบ้านปากพล ซึ่งทั้งสามสนามชนวัวนี้ เป็นสนามชนวัวที่ถูกกฎหมาย ผู้คนจำนวนมากมาชนวัว โดยแบ่งเป็นคนที่สนใจทั่วไป ทีมงานที่มากับวัว ส่วนมากเป็นพรรคพวกกัน เช่น วัวไต่เต้ตัวชนแดงขาว กับ ไ้ม้งกรวัวชนนิลดำ เป็นคู่เดิมพันคู่เอกจำนวน 1 ล้าน 1 แสนบาท แต่ละฝั่งที่เป็นเจ้าของวัวทั้งคู่ก็จะมา ตลอดจนคนที่ เป็นเพื่อนกับเจ้าของวัวชน คนที่ชื่นชอบประสบการณ์ การชนของวัวชนทั้งสอง อาจมีเหมาถบบัสมาเพื่อชนวัว ก็มี พยายามมาให้กำลังใจ แสดงถึงเครือข่ายของผู้คนที่ เป็นพรรคพวกเพื่อนพ้องเดียวกัน เมื่อมีพรรคพวกมาก นักการเมืองท้องถิ่นนั้นย่อมสามารถมีอิทธิพลในพื้นที่ ด้วย

ผู้คนเหล่านี้เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งในอนาคต การที่ นักการเมืองท้องถิ่นเข้ามาทำค่ายเลี้ยงวัวชน จัดการ สนามกีฬาชนวัว จึงเท่ากับเป็นการนำเสนอตัวตน เสนอ ผลงานแสดงความเป็นนิยม เพื่อให้ตนเองอยู่ในสายตา ของผู้เลือกตั้งและเป็นความนิยมที่อยู่ในสายตาของ ผู้เลือกตั้งจำนวนมากให้ความสนใจเป็นพิเศษอีกด้วย (นายบัว นามสมมติ, สัมภาษณ์, 2566, 29 มิถุนายน)

2) กีฬาชนวัวกระตุ้นความเติบโตของเศรษฐกิจท้องถิ่นพัทลุง การจัดชนวัวในจังหวัดพัทลุงนั้นมีส่วนใน การกระตุ้นการเติบโตของเศรษฐกิจท้องถิ่น เพราะทุกนัด การแข่งขันจะมีเครือข่ายกีฬาชนวัวจำนวนมากออกมา จากบ้านเพื่อทำกิจกรรมที่สนามกีฬาชนวัว นักการเมืองท้องถิ่นที่เข้าไปจัดการย่อมได้รับการยอมรับจาก ประชาชน เพราะสร้างรายได้เข้าท้องถิ่นจำนวนมาก ทั้งรายได้จากการจัดกีฬาชนวัว และธุรกิจที่เกี่ยวข้อง กับวัวชนด้วย ถือเป็นการกระจายรายได้รูปแบบหนึ่ง สร้างงานสร้างอาชีพให้ประชาชนในท้องถิ่น

พบว่า การเปรียบวัวเป็นการนำวัวมาเทียบกันเพื่อชน การจ่ายให้รถที่บรรทุกวัวและคนที่มาดูแล เมื่อวัวถูกคู่ ก่อนที่จะชนก็นำมาเลี้ยงไว้ที่คอกใกล้สนามกีฬาชนวัว

ก่อให้เกิดอาชีพการให้เช่าคอกวัว การเพาะหญ้าและขายหญ้าเพื่อเลี้ยงวัวชนด้วย และค่าบัตรเข้าชมวัวเงินสะพัดในช่วงที่มีนัดชนวัวยังสนามกีฬาวัวชน 3 สนาม ได้แก่สนามกีฬา ชนวัวท่ามิหรำ สนามกีฬาชนวัวห้วยไผ่ และสนามกีฬาชนวัวบ้านปากพล คนที่เข้ามาชมสามารถจับจ่ายค่าอาหาร เสื้อผ้า ของที่ระลึก ตลอดจนจนถึงการขายเหล้า บุหรี่ สิ่งเหล่านี้เป็นการค้าขายหลักของคนในชุมชน ทั้งบริเวณโดยรอบของสนามกีฬาชนวัวก็มีร้านค้าที่เกิดขึ้นมาด้วย ส่วนราคาสินค้าและอาหารที่ซื้อแม้ว่าแพงกว่าจากทั่วไป แต่เป็นของที่มีคุณภาพและคนที่ชมการชนวัวซื้อเป็นเรื่องปกติ ทั้งยังสะดวกเพราะมีการซื้อขายในสนามกีฬาชนวัวอยู่แล้ว ไม่ต้องเดินทางเพื่อไปซื้อข้างนอกสนาม ย่อมสร้างความพึงพอใจแก่เครือข่ายกีฬาชนวัว

3) นักการเมืองท้องถิ่นกับความได้เปรียบทางเศรษฐกิจการเมืองกีฬาชนวัว อภิปรายถึงตำแหน่งหน้าที่ของนักการเมืองท้องถิ่นที่เข้ามามีบทบาทด้วยทุนและอิทธิพลทางการเมืองในพื้นที่ ส่งเสริมเป็นความได้เปรียบทางเศรษฐกิจและการเมืองอย่างไร กีฬาชนวัวนักการเมืองท้องถิ่นและพรรคพวกเข้ามามีส่วนส่งเสริม แม้กระทั่งเป็นนายทุนให้แก่การเลี้ยงวัวชน การมีค่ายเลี้ยงวัว และประเด็นการชนวัวในด้านการเดิมพันและหาแวมาเปรียบเพื่อให้เกิดกีฬาชนวัว

3. การใช้ภาพลักษณ์ชื่อเสียงที่ดีและเป็นที่ยอมรับต่อสนามกีฬาชนวัวพัทลุง

การเลี้ยงวัวชนและกีฬาชนวัวพัทลุง จากเดิมเป็นนักเลงวัวชนใช้เป็นแหล่งทุนทางสังคมสร้างตำแหน่งแห่งที่ที่มีบารมีเกียรติ ยึดถือได้เป็นอย่างดีตามกฎหมายในสังคมของจังหวัดพัทลุง เป็นคนห้อยในสายตาของประชาชนจำนวนมากในพื้นที่โดยไม่ต้องไปเคาะประตูบ้านที่ละบ้าน แต่สร้างความจดจำในพื้นที่และเวลาจำกัดได้มากกว่า ผู้วิจัยพบว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายกิจกรรมวัวชนในจังหวัดพัทลุง ไม่ว่าจะเป็นเจ้าของวัวชน เจ้าของ

ค่ายเลี้ยง วัวชน นายสนามกีฬาชนวัว นายทุนที่คอยสนับสนุน แล้วกลายเป็นผู้ชนะหรือครองตำแหน่งในการเมืองท้องถิ่นพัทลุง เช่นเดียวกับข้าราชการท้องถิ่นอย่างเห็นได้ชัด โดยจำแนกเป็น ผู้ปกครองท้องถิ่น เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และนักการเมืองท้องถิ่น เช่น นายกองค์การบริหารส่วนตำบล นายกเทศมนตรี สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด สมาชิกสภาเทศบาล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รงค์ บุญสวยขวัญ (2559, น. 254-255) ที่ชี้ให้เห็นถึงเครือข่ายกีฬาชนวัวที่ได้รับตำแหน่งทางการเมืองทั้งท้องถิ่นและท้องถิ่นใน 7 จังหวัดภาคใต้ นั้นพบว่า มีตัวแทนจากนายบ่อนหรือนายสนามวัวชนที่อยู่ในเครือข่ายเป็นนักการเมืองท้องถิ่นแทบทั้งสิ้น

สรุปได้ว่านักการเมืองหรือข้าราชการในพื้นที่พัทลุงเข้าไปเกี่ยวข้องกับสนามกีฬาชนวัว เข้าไปเล่นการพนันควบคู่กันเสมอทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ย่อมเป็นการสร้างสัมพันธ์ทางธุรกิจที่เอื้อระหว่างชนชั้นนำในพื้นที่อย่างเห็นได้ชัดเจน สอดคล้องกับงานอาคมเดชทองคำ (2543ก, น. 151) ลักษณะเฉพาะของชนชั้นนำท้องถิ่น นายสนามชนวัวล้วนมีฐานะเป็นชนชั้นนำของสังคมท้องถิ่นทั้งในและนอกระบบการเลือกตั้งเป็นชนชั้นนำในท้องถิ่นจะใช้อำนาจที่มีในตำแหน่งเข้าไปบริหาร ควบคุม ปรับเปลี่ยนกลไกและทรัพยากรในท้องถิ่นให้สอดคล้องกับกฎหมายเพื่อผลประโยชน์ของตนเองมากที่สุดต่อการประกอบกิจการชนวัว (อาคม เดชทองคำ, 2543ก, น. 151)

สนามกีฬาชนวัวพัทลุงปัจจุบัน เจ้าของสนามกีฬาชนวัวได้รับอนุญาตจากรัฐให้มีการจัดตั้งสนามและการแข่งชนวัวแต่ละครั้ง เจ้าของสนามเป็นผู้มีบารมีและมีอิทธิพลต่อชาวบ้านและข้าราชการในท้องถิ่น สนามกีฬาชนวัวพัทลุงจึงเป็นพื้นที่ที่ต่อรองทางการเมืองและสังคมเพื่อแสดงพลังอำนาจและอิทธิพลของเจ้าของสนามกีฬาชนวัวภายใต้บรรทัดฐานของสังคมการชนวัวและ

เลี้ยงวัวชน พื้นที่ของสนามกีฬาชนวัวจึงเป็นที่ยอมรับ
อำนาจจากคนทั่วไปและข้าราชการในพื้นที่

ผู้วิจัยพบว่า สนามกีฬาชนวัวชนของพัทลุงมีลักษณะ
สัมพันธ์กับการเมือง 2 ประการ คือ

ประการแรก กิจกรรมวัวชนเป็นพื้นที่แหล่งเรียนรู้
ทางการเมืองและปฏิบัติการทางอำนาจชั้นดีของเจ้าของ
สนาม ผู้จัดการสนาม เจ้าของวัวชน นักเล่นการพนัน
ผู้ชม ส่งผลให้ได้รับเกียรตินับถือเคารพสิทธิระหว่างกัน

ประการที่สอง การเปิดสนามกีฬาชนวัวเป็น
ความปรารถนาของชนชั้นนำท้องถิ่น เพราะเมื่อได้รับ
การยอมรับนับถือ ย่อมเป็นใบเบิกทางสำหรับตำแหน่ง
ทางการเมืองและเป็นหนทางสู่อำนาจ ความมั่งคั่งร่ำรวย
ทั้งสองประการนี้ผูกพันด้วยแนวคิดการอุปถัมภ์ระหว่าง
กันด้วยวัวชนตัวเชื่อมระหว่างกัน

เมื่อการแข่งขันในการเมืองท้องถิ่นที่มีระดับเข้มข้น
ขึ้น ผู้สมัครรับเลือกตั้งจึงต้องหาช่องทางในการสร้างและ
รักษาฐานเสียงของตนเองให้มั่นคงและเพิ่มพูนมากขึ้น
หากการเลี้ยงวัวชนและการเข้าไปมีบทบาทในสนามกีฬา
ชนวัวไม่ว่าจะเป็นคณะนายสนาม การนำวัวชนไปชนเป็น
คู่วัวเด่นวัวดังก็เป็นตัวเลือกที่ดีตัวเลือกหนึ่งในการบรรลุ
วัตถุประสงค์ข้างต้น เนื่องจากเครือข่ายกีฬาชนวัวนั้น
ในอีกมิติหนึ่งพวกเขาก็คือประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
การปรากฏตัวที่สนามกีฬาชนวัวในนัดแต่ละนัดต่อหน้า
ประชาชนในจังหวัดพัทลุงจึงเท่ากับการปรากฏตัวอย่าง
สม่ำเสมอต่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อันทำให้พวกเขารักษา
ความสัมพันธ์กับผู้เลือกตั้งได้เช่นเดียวกับการปรากฏตัว
ตามสื่อ งานการกุศล งานประเพณี หรือกิจกรรม
สาธารณะอื่นๆ ซึ่งสมบัติ จันทรวงศ์ (2536, น. 52)
ที่ชี้ว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อชัยชนะในการเลือกตั้ง
ของนักการเมือง ขณะเดียวกันการสร้างความพึงพอใจ
ให้แก่เครือข่ายกีฬาชนวัวเท่ากับการเป็นการสร้างความ
พึงพอใจให้แก่ผู้เลือกตั้งด้วยเช่นเดียวกัน ดังเมื่อกล่าว
โดยวิเคราะห์แล้วเครือข่ายกีฬาชนวัวพัทลุงกลายเป็น

ฐานเสียงที่มีส่วนโดยอ้อมในการชนะการเลือกตั้งของ
นักการเมืองท้องถิ่น

เครือข่ายความสัมพันธ์กีฬาชนวัวพัทลุง มีอดีต
นายสนามกีฬาชนวัวที่เป็นสมาชิกองค์การบริหาร
ส่วนจังหวัด และต่อมาเป็นนายกเทศมนตรี ต่อมามอบให้
ผู้ใหญ่บ้านที่มีสิทธิของทำกิจการต่อไป ถือเป็นการ
เชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายที่ไม่ได้แยกแยะระหว่างท้องถิ่น
กับท้องถิ่น รวมทั้งมีการสนับสนุนเงินทุนจาก
นายกเทศมนตรีอีกพื้นที่ด้วย ทำให้ความสัมพันธ์ใน
เครือข่ายยิ่งแนบแน่นมากขึ้น มีการติดต่อสื่อสาร และ
สนับสนุนเงินเพื่อการเดิมพัน (เงินการพนัน) ด้วยกัน
เสมอมาและเมื่อมีโอกาสช่วยเหลืออุปถัมภ์ด้านอื่นๆ
นอกจากนี้นักการเมืองท้องถิ่น นายกเทศมนตรีเทศบาล
ตำบลอีกพื้นที่ยังเป็นผู้ที่สร้างค่ายเพาะเลี้ยงวัวชน
มีการฝึกวัวชน โดยเครือข่ายทั้งหมดนี้ต่างรู้จักกันและ
ประสานประโยชน์ด้านกิจกรรมชนวัวเสมอ

นักการเมืองท้องถิ่นที่เข้าไปพัวพันชนวัว โดยส่วนใหญ่
มีวัวชนเป็นของตนเอง ไม่ใช่แค่ไปพนันอย่างเดียว
แต่มีการเลี้ยงโดยการจ้างคนเลี้ยงหรือควาญวัวเลี้ยง
โดยมีตั้งค่ายวัวชน เลี้ยงวัวชนแบบครบวงจร ทั้งคัดเลือก
พันธุ์น้ำน้ำเชื้อมาผสมเทียม และจำหน่ายไป คัดวัวชนที่มี
ประสบการณ์เป็นวัวที่ชนะ การเลี้ยงตั้งแต่ลูกวัว ผู้วิจัย
ยังพบว่าไม่ใช่แค่ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างเดียว
ที่เขาได้รับซึ่งน่าจะเป็นเหตุผลหลัก แต่อย่างไรก็ดี
การเลี้ยงวัวชนใกล้ชิดหรือติดกับบ้าน ย่อมมีมิติ “ความรัก”
ในวิถีชีวิตนี้คงสะท้อนอย่างชัดเจน การเลี้ยงติดกับบ้าน
การต่อหลังคาออกเพื่อทำเป็นคอกวัว ผู้วิจัยไม่ได้เลี้ยงวัว
สัมผัสถึงกลิ่นที่เฉพาะของวัว แต่กลิ่นของวัว กลับไม่ได้
เป็นอุปสรรคต่อการเลี้ยงวัวเลยแม้แต่น้อย

สนามกีฬาชนวัวสองที่ทั้งสนามกีฬาชนวัวบ้านท่ามิหรำ
และสนามกีฬาชนวัวหิโนไม่ได้อ้างอิงอำนาจและ
เชื่อมโยงอำนาจของนักการเมืองระดับชาติ แต่สนามกีฬา
ชนวัวบ้านปากพลคณะนายสนามกีฬาชนวัวได้แก่

นายมนเทียร มนตรีนอก นายกองค้การบริหาร ส่วนตำบล นายปรีดา มนตรี กำนัน และ นายปรีดี มนตรี เป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีสายสัมพันธ์กับ นักการเมืองอ้างอิงคือ ดร.นที รัชกิจประการ อดีต สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรระบบบัญชีรายชื่อดังที่ 2 พรรคภูมิใจไทย ซึ่งพื้นที่ติดติดกับจังหวัดสงขลาเป็น พื้นที่บุคคลอ้างอิงดังกล่าวเป็นผู้กว้างขวางและ สนับสนุนนักการเมืองท้องถิ่น อาจกล่าวได้ว่า ตำแหน่ง นักการเมืองท้องถิ่นและการอาศัยตำแหน่งแห่งที่เข้าไปมี บทบาทหลักเกี่ยวกับกีฬาชนวัว บทบาทของนักการเมือง ท้องถิ่นได้รับโอกาสต้อนรับและใกล้ชิดกับนักการเมือง ระดับชาติ ดังที่กล่าวมาประกอบกับนักการเมืองท้องถิ่น ที่มีบุคลิกที่เป็นผู้นำใกล้ชิดกับประชาชนย่อมทำให้ จัดการคะแนนเสียงให้กับตนเองและคะแนนเสียงให้กับ นักการเมืองระดับชาติด้วย

นอกจากนี้ผู้วิจัยเห็นว่าการอาศัยกีฬาชนวัวสร้าง ตำแหน่งแห่งที่รักษาฐานเสียง สร้างบารมี สร้างเครือข่าย เชิงอุปถัมภ์กับผู้คนในพื้นที่จังหวัดพัทลุง เพราะเมื่อเก็บ ข้อมูลแม้ว่าตัวคนจะอยู่ห่างไกลแต่ก็สามารถบอก เกี่ยวกับชื่อเสียงเกี่ยวกับวัวชนผ่านช่องทางออนไลน์และ พบเจอกันซึ่งเป็นการสร้างภาพลักษณ์ภาพจำอย่างหนึ่ง

4. ทุนเศรษฐกิจการพนันชนวัวจำนวนมาก

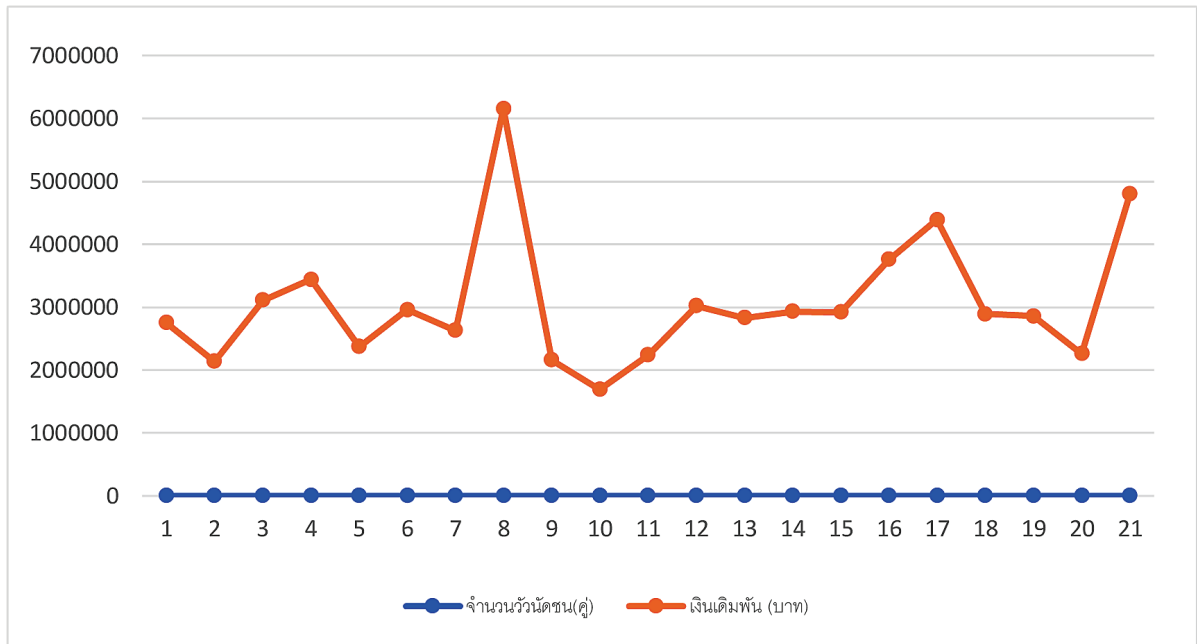
กิจกรรมวัวชน นักการเมืองท้องถิ่นเข้าไปเกี่ยวข้อง 2 กรณี กรณีแรก การสร้างพัฒนาวัวชน รวมถึงสร้างค่าย วัวชน และกรณีที่สองการชนวัว ซึ่งมีทุนการพนันชนวัว จำนวนมาก กีฬาชนวัวในพัทลุงมีทั้งสิ้นที่ชนอยู่สาม สนาม ซึ่งจะมีวันนัดชนที่ไม่ตรงกัน ตัวอย่างสนามกีฬา ชนวัวบ้านท่ามิหรำมีทั้งสิ้นจำนวน 3 วัน ติดต่อกัน ทั้งหมดสามสนามนัดชนรวมกันอย่างน้อยเดือนละ 9 ครั้ง ซึ่งเวลาเกือบหนึ่งสัปดาห์ที่มีการชนวัวในจังหวัด พัทลุงเฉพาะสนามชนวัวที่ถูกกฎหมาย นักการเมือง ท้องถิ่นพร้อมทั้งทีมงานที่เป็นนักการเมืองท้องถิ่นด้วยกัน หรือผู้นำท้องถิ่น ผู้ใหญ่บ้านสามารถใช้โอกาสนี้ปรากฏตัว ต่อหน้าผู้คนที่มีสิทธิเลือกตั้งทั้งในและช่วงก่อนการชนวัว และปรากฏตัวในสื่อที่ประชาสัมพันธ์การชนวัวที่เป็น การพวงชื่อท้ายชื่อวัว เป็นการประชาสัมพันธ์อีก ส่วนหนึ่งเพื่อการสื่อสารสร้างความรู้จักกับผู้คนทั่วไปใน จังหวัดพัทลุง ดังนั้นกีฬาชนวัวจึงกลายเป็นช่องทาง สำคัญหนึ่งในการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมือง กับผู้เลือกตั้งในเวลาทีนอกเวลาที่มีการเลือกตั้ง

ตารางที่ 2 จำนวนคู่ชน และเงินเดิมพันตัวอย่างของสนามกีฬาชนวัวบ้านท่ามิหรำ คำนวณจาก 21 ครั้ง ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารทั้งที่เป็นกระดาษและข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ จำนวน 32 นัดของสนามกีฬาชนวัวที่ถูกกฎหมาย

ตารางมูลค่าเงินเดิมพันในกีฬาชนวัวสนามบ้านท่ามิหรำ อำเภอเมืองพัทลุง			
ครั้งที่	สนามกีฬาชนวัว	จำนวนวันนัดชน (คู่)	เงินเดิมพัน (บาท)
1	สนามกีฬาชนวัวบ้านท่ามิหรำ	13	2,750,000
2	สนามกีฬาชนวัวบ้านท่ามิหรำ	13	2,140,000
3	สนามกีฬาชนวัวบ้านท่ามิหรำ	10	3,110,000
4	สนามกีฬาชนวัวบ้านท่ามิหรำ	10	3,440,000
5	สนามกีฬาชนวัวบ้านท่ามิหรำ	10	2,370,000
6	สนามกีฬาชนวัวบ้านท่ามิหรำ	10	2,960,000
7	สนามกีฬาชนวัวบ้านท่ามิหรำ	10	2,630,000
8	สนามกีฬาชนวัวบ้านท่ามิหรำ	10	6,155,000
9	สนามกีฬาชนวัวบ้านท่ามิหรำ	8	2,160,000
10	สนามกีฬาชนวัวบ้านท่ามิหรำ	8	1,690,000
11	สนามกีฬาชนวัวบ้านท่ามิหรำ	9	2,240,000
12	สนามกีฬาชนวัวบ้านท่ามิหรำ	10	3,020,000
13	สนามกีฬาชนวัวบ้านท่ามิหรำ	8	2,830,000
14	สนามกีฬาชนวัวบ้านท่ามิหรำ	9	2,930,000
15	สนามกีฬาชนวัวบ้านท่ามิหรำ	11	2,920,000
16	สนามกีฬาชนวัวบ้านท่ามิหรำ	11	3,760,000
17	สนามกีฬาชนวัวบ้านท่ามิหรำ	13	4,390,000
18	สนามกีฬาชนวัวบ้านท่ามิหรำ	11	2,890,000
19	สนามกีฬาชนวัวบ้านท่ามิหรำ	8	2,860,000
20	สนามกีฬาชนวัวบ้านท่ามิหรำ	8	2,260,000
21	สนามกีฬาชนวัวบ้านท่ามิหรำ	8	4,800,000
รวม		208	64,305,000
ค่าเฉลี่ย		10	3,062,143

(ที่มา: ผู้วิจัย, 2565)

ภาพที่ 2 กราฟแสดงมูลค่าเงินพนันเดิมพัน สนามกีฬาชนวัวบ้านท่ามิหรำ โดยข้อมูลข้อมูลจำนวนเงินการพนัน ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารทั้งที่เป็นกระดาษและข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ จำนวน 32 นัดของสนามกีฬาชนวัวที่ถูกกฎหมาย

(ที่มา: ผู้วิจัย, 2566)

1. การใช้ทุนส่วนตัว นักการเมืองท้องถิ่นที่เข้ามามีบทบาทในกีฬาชนวัวพัทลุงเติบโตมาจากการที่มีความร่ำรวย เป็นทายาทของผู้ที่มีอำนาจทางการเมืองในพื้นที่ ดังนั้นนักการเมืองท้องถิ่นจึงมักมีเป็นผู้ที่มีสถานะเป็นนายทุนท้องถิ่น สถานะทางเศรษฐกิจดีกว่าคนกลุ่มอื่นๆในท้องถิ่น ด้วยสถานะทางเศรษฐกิจที่มั่นคงนี้ทำให้นักการเมืองท้องถิ่นมีกำลังทุนทรัพย์เข้าอุดหนุนกีฬาชนวัวของท้องถิ่นได้ ทั้งเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ที่อาจได้จากการพนัน รวมถึงความสุขจากวัวชนที่ตนชื่นชอบอยู่เดิม จากข้อมูลพบว่านักการเมืองท้องถิ่นที่อยู่ในเครือข่ายกีฬาชนวัวพัทลุง ทั้งนายกเทศมนตรี นายกอบต. และสมาชิกสภา อบต. อบจ. ต่างมีธุรกิจที่พัฒนามาก่อนที่จะเข้าไปสนับสนุน ส่งเสริมกีฬาชนวัว ตำแหน่งเป็นที่ปรึกษาหรือนายสนามกีฬาชนวัว

2. การใช้ทุนเพื่อเป็นผู้จัดการกีฬาชนวัว ทั้งเป็นผู้มีสิทธิต่อการจัดการสนามกีฬาชนวัว จะเห็นได้ว่านักการเมืองท้องถิ่นในสองสนามกีฬาชนวัวทั้งสนามกีฬาท่ามิหรำและสนามกีฬาชนวัวนาปากขอ ผู้จัดการสนามต่างเป็นนักการเมืองท้องถิ่นทั้งสิ้น ส่วนอีกแห่งสนามกีฬาชนวัวหิโยในแม้จะเป็นนักธุรกิจดูแล แต่มีการช่วยเหลือสนับสนุนจากนักการเมืองท้องถิ่นเช่นกัน

3. ตำแหน่งทางการเมืองทำให้ได้รับความเชื่อถือต่อการสัญญาและการเดิมพันวัวชน ส่งผลให้ได้รับความเกรงใจ นักการเมืองท้องถิ่น เมื่อได้อยู่ในตำแหน่งทางการเมือง โดยเฉพาะนักการเมืองท้องถิ่น ซึ่งเดิมอาจจะเป็นผู้ใหญ่ กำนัน ทายาทนักการเมือง ผู้รับเหมากิจการส่วนตัว เจ้าหน้าที่รัฐ แล้วมาดำรงตำแหน่งการเมืองท้องถิ่น เช่น นายกเทศมนตรี ตำแหน่งนี้ได้

เป็นการค้าย่นสนามกีฬาชนวัว ตลอดถ้อยคำย่น ความเชื่อถือและเชื่อมั่นต่อผู้คนด้วยความที่เป็น “คนหอย” “คนใช้ได้” หรือแม้กระทั่งเป็น “นักเลง”

ทั้งหมดนี้เอื้อให้การเมืองท้องถิ่นพัทลุงเข้ามา มีบทบาทในกีฬาชนวัว และชี้ถึงอำนาจรัฐในพื้นที่กีฬา ชนวัว อนึ่งเมื่อพิจารณาถึงจำนวนมูลค่าเงินเดิมพัน ซึ่งเป็นการรวบรวมจำนวนเงินจากสายใยสัมพันธ์จาก เครือข่ายกีฬาชนวัว นักการเมืองท้องถิ่นและนายสนาม เข้ามา มีบทบาทสูงในการจัดหาคู่วัวชนและตกลงเงินเดิม พันกัน การตกลงเงินเดิมพันและมีการทำสัญญากัน อย่างถูกต้องตามกฎหมายด้วย เป็นเอกเทศสัญญาตาม กฎหมายรูปแบบหนึ่ง

5. เครือข่ายกีฬาชนวัวพัทลุงกับรักษาด่านเสี่ยง ทางการเมืองท้องถิ่น

ผู้วิจัยพบว่า นับตั้งแต่มีการกระจายอำนาจของ ประเทศไทยในช่วงหลังจากรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ชนบทได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นผลจากการกระจายอำนาจ มีผลทำให้มีผู้บริหารท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้ง จากนักเลงวัวชนที่เป็นประชาชนในท้องถิ่น เมื่อพิจารณา นักการเมืองท้องถิ่นส่วนมากที่มา มีบทบาทเกี่ยวกับ กีฬาชนวัวในจังหวัดพัทลุง พบว่าเป็นผู้มีภูมิหลัง หลากหลายทั้งธุรกิจส่วนตัว เจ้าหน้าที่รัฐ ทายาทของ นักการเมืองในพื้นที่อยู่แล้ว ได้รับการเลือกตั้งมาเป็น นายกเทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภา องค์การบริหารส่วนจังหวัด การเข้าไปมีบทบาทของกีฬา ชนวัวและการเลี้ยงวัวชน ย่อมเป็นการสร้างความนิยม การสร้างภาพลักษณ์ความใจถึงพึงได้ของนักการเมือง เสมือนหนึ่งว่าเป็นการเสริมบารมีของผู้นำท้องถิ่น ดังนั้น กีฬาชนวัวย่อมส่งผลให้นักการเมืองท้องถิ่นให้ความสำคัญ เพราะถือเป็นช่องทางสำคัญสำหรับสร้างและ รักษาฐานเสียง ทำให้กีฬาชนวัวและการเลี้ยงวัวชน เป็นช่องทางหนึ่งในการสร้างและรักษาฐานเสียงด้วย

กิจกรรมกีฬาชนวัวในพัทลุง เครือข่ายกีฬาชนวัว เชื่อมโยงกับการพนันประกอบด้วย เจ้าของวัวชน คนเล่น การพนัน คนเลี้ยง และผู้ชม ในบรรดาของเครือข่าย วัวชน พื้นที่สนามกีฬาชนวัวมีบทบาทสำคัญสุดในฐานะ ที่เป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ของผู้คนต่างๆ ในเครือข่าย โดยทุกคนในเครือข่ายมีบทบาทหน้าที่ชัดเจน มีกติกา ข้อบังคับ หรือธรรมเนียมการปฏิบัติที่ยอมรับกัน

เครือข่ายกีฬาชนวัวพัทลุงที่มีลักษณะทั้งการชนและการเลี้ยงวัวชน คนที่เป็นนักเลง (ผู้กว้างขวางเชื่อถือ ถูไว้วางใจในสังคม) ที่ได้รับความยอมรับนับถือได้รับ ตำแหน่งทางการเมือง กิจกรรมวัวชนและสนามวัวชน ได้สร้างเครือข่ายทางสังคมขนาดใหญ่ที่เข้าไปช่วยเหลือ เกื้อกูลกัน ผูกพันนับถือเป็นพรรคพวกเดียวกัน

ในทิศทางเดียวกันเมื่อพวกเขา รู้จักกันในครั้งหนึ่ง ก็แตกขยายออกไปสู่อีกกลุ่มหนึ่งอย่างต่อเนื่องสามารถ ที่จะสื่อสารถึงมากขึ้น พบกันมากขึ้น สร้างความนิยม ตัวบุคคล เพื่อได้คะแนนเสียงเลือกตั้งต่อไปได้ในที่สุด ดังคำสัมภาษณ์ “ที่เห็นนักการเมืองท้องถิ่น เล่นพนันวัว เล่นกันเงินมาก ถ้าเล่นการพนันได้มาก ก็ทำให้เขามี ชื่อเสียง มีคนเห็นว่าเขาใช้ได้นะ เพราะว่ามีวัวพันธุ์ดี วัวชนที่ดี เวลาเข้าไปบ่อนเขามีคนสวัสดิ ยึดดอกตลอด มีคนนับหน้าถือตา ยกย่องมากที่สนาม แล้วนายก เทศมนตรี ส.ท. ส.จ. ก็มอบของรางวัล คู่พิเศษเงินล้าน มีการชิงรางวัลในบ่อนด้วย เจ้าของบ่อนหรือนายสนามแต่ละนัด ขอสปอนเซอร์ของรางวัลจาก นักการเมืองท้องถิ่น ส่วนมากเขาให้กันมีตู้เย็น

ทรทัศน์ พัดลม บางทีก็หาของขวัญให้คนเลี้ยงวัว ความรู้” (เน้นโดยผู้วิจัย) (นายโชค นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 2566, 29 มิถุนายน)

การก่อให้เกิดเครือข่ายสายสัมพันธ์ในชุมชนที่มี วัวชนเป็นแกนกลาง ส่วนใหญ่มีผลประโยชน์ซ่อนเร้น แอบแฝง ร่วมกันอยู่ในกิจกรรมชนวัว และพลังอำนาจ

ของกิจกรรมวู้ชกับพลังอำนาจของการก้าวสู่ขั้นขั้นนำของสังคมท้องถิ่น เป็นทั้งฐานรองของอำนาจและเป็นการใช้พลังอำนาจให้ซึ่งกันและกัน

จากที่กล่าวมาข้างต้นนักการเมืองท้องถิ่นเข้าไปช่วงชิงความหมายในเครือข่ายกีฬาชนวู้ชพัทลุง อาศัยวิถีชีวิตระบบอุปถัมภ์ที่มาจากสังคมเกษตรที่เปลี่ยนแปลงด้วยโลกาภิวัตน์ แต่อย่างไรก็ตามนักการเมืองท้องถิ่นพัทลุงนอกจากการผูกมัดวัฒนธรรมกีฬาชนวู้ชส่งผลต่อการสร้างภาพลักษณ์ จากนั้นความสัมพันธ์ขยายสู่ผู้คนกลุ่มอื่นๆ ในสังคมที่นอกเหนือจากการชนวู้ชขยายวงกว้างไปด้วย

6. ภาพลักษณ์ความน่าเชื่อถือของนักการเมืองท้องถิ่นพัทลุงกับเครือข่ายกีฬาชนวู้ช

นักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดพัทลุง ได้สะท้อนความน่าเชื่อถือกีฬาชนวู้ช เพราะการพนันวู้ชชนไม่มีการโกงกัน เราเชื่อถือ ไว้วางใจได้ การเป็นนักเลงวู้ชชนก่อนที่จะมาดำรงตำแหน่งนักการเมืองท้องถิ่น คนที่อยู่กับวู้ชชนมีความน่าเชื่อถือ เราเชื่อใจได้ เวลาเติมพนัน มีความซื่อสัตย์ ถือสัจจะ ไม่โกงกัน ด้านนักการเมืองท้องถิ่นในเครือข่ายกีฬาชนวู้ชได้รับความนิยมในตัวบุคคล มีชื่อเสียงด้วย สร้างความน่าเชื่อถือ เชื่อมั่นต่อประชาชนในท้องถิ่น (นายกโหนด นามสมมุติ, 2566, 28 มิถุนายน)

นายสนามกีฬาชนวู้ชสร้างภาพลักษณ์โดยความสามารถเป็นที่ประจักษ์เพื่อสื่อสารความน่าเชื่อถือด้วยการหาว่าที่มีชื่อเสียงมาชน ประสานกับพรรคพวกหาว่ามาชนจากต่างจังหวัดหรือจังหวัดตัวเองได้นับว่ามีบารมีและความน่าเชื่อถือ ถือเทคนิคการจงใจให้ฐานเสียงที่เป็นนักการพนันวู้ช ผู้ชมมาร่วม ทั้งนี้มีการประชาสัมพันธ์คู่เด่น คู่ดัง วู้ติ หลากหลายช่องทาง ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ การสกรีนเสื้อทีม สื่อออนไลน์ รวมทั้งปากต่อปาก (นายกทอง นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 2566, 28 มิถุนายน)

พฤติกรรมของนายสนามกีฬาชนวู้ชเข้าไปสานสัมพันธ์กับเครือข่าย เข้าไปสัมพันธ์กับนักการพนันคนเลี้ยววู้ ผู้ชมจำนวนมาก มีคนจากต่างจังหวัดเข้ามาหรือในจังหวัดก็ตาม นายสนามย่อมต้องสานสัมพันธ์เครือข่ายเพื่อดึงดูด ด้วยการไปเดินทางไปร่วมกิจกรรมการชนวู้ชในสนามกีฬาชนวู้ชทั้งในและต่างจังหวัด นายสนามกีฬาชนวู้ชต้องให้ความสำคัญกับการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเจ้าของวู้ชชนและคนเลี้ยววู้เพื่อนำวู้ติ วู้ดังมาชนและสานสัมพันธ์กับนักธุรกิจและข้าราชการเพื่อเป็นการอ้างอิงอำนาจด้วย ดังคำสัมภาษณ์ “ส่วนมากนักการเมืองท้องถิ่นที่เห็นชอบวู้ชชนอยู่ สภาพแวดล้อมรอบข้างก็ทำให้มีสังคมที่กว้าง บางคนเล่นวู้ชชน เลี้ยววู้ชชนมาก่อน พอสักพักก็มาเป็นนายก สท. นายหัวแบบนี้ หลังจากนั้นก็ชักจูงคนในพื้นที่ วัยรุ่นมาหันมาเลี้ยวด้วย มาชนวู้ชด้วย สังคมผู้ใหญ่ วัยรุ่นกว้าง พบกันบ่อย รู้จักกันทั้งหมด ส่วนมากเจอกันตลอด” (เน้นโดยผู้วิจัย) (นายบัว นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 2566, 29 มิถุนายน) และ “สำหรับถ้ามองนักการเมืองท้องถิ่นหลักๆ เลยชอบวู้ชชน ชอบเลี้ยว มั่นนักเลง แต่บางนักการเมืองท้องถิ่นบางคนไม่ได้รัก แต่เข้าไปร่วม เพราะรู้จักกว้างออกไป รู้จักออกไปกว้างขวางกว่าเดิม บางที่คอยช่วยเหลือ บางคนมีเงินเพิ่มอะไร เขาก็ให้เอง เวลาชนชนะเขาก็ให้คนที่จ้างเลี้ยว 10 เปอร์เซ็นต์ของเงินที่ชนะกัน” (เน้นโดยผู้วิจัย) (นายบัว นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 2566, 29 มิถุนายน)

7. ทูตทางสังคมกับการเอื้อต่อการรักษาฐานเสียงกีฬาชนวู้ชพัทลุง

เมื่อนักการเมืองท้องถิ่นพัทลุงได้รับภาพลักษณ์ที่ดีน่าเชื่อถือและมีชื่อเสียงและทางสังคม ที่ไว้นื้อเชื่อใจกัน โดยเฉพาะความไว้วางใจกันนับเป็นทุนทางสังคมที่นักการเมืองท้องถิ่นต้องการนำมาใช้ในการรักษาฐานเสียงคะแนนเสียงตั้งที่ไม่เป็นทางการด้วยอาศัยสนามกีฬาชนวู้ชและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวู้ช

นักการเมืองท้องถิ่นโครงสร้างอำนาจทางสังคมและการเมืองของวัวชน ทุนทางสังคมจากกีฬาชนวัว มีคุณค่ามากกว่ารายได้ นักการเมืองท้องถิ่นพัทลุงเข้าไปมีบทบาทในกีฬาชนวัว เช่น เจ้าของสนามและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมวัวชนเป็นผู้มีบารมี ได้รับการยอมรับนับถือได้หน้าได้ตาอย่างภาคภูมิในสังคม

กรณีตัวอย่างของสนามกีฬาชนวัวท่ามิหรำ ที่ปรึกษาสนามกีฬาชนวัว ส.อบจ.อำนาจย เส้นสั้น นายเจริญ เส้นสั้น อดีต ส.อบจ. จังหวัดพัทลุง อดีตกำนันตำบลท่ามิหรำ และปัจจุบันเป็นนายกเทศมนตรีตำบลท่ามิหรำ นายชาติชาย ศรีหนูสุด นายเทศมนตรีตำบลแพรกหา ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นทีมที่ปรึกษาสนามกีฬาชนวัวบ้านท่ามิหรำ และสังเกตจากนายสนาม นายสิทธิพงษ์ ทองพลอย ตำแหน่งสมาชิก อบจ.พัทลุง นอกจากนี้ยังมีความสัมพันธ์ร่วมกันของอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเจ้าหน้าที่ปกครองท้องที่ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน นายสนาม ตลอดจนการข้ามไปยังต่างจังหวัด เช่น จากจังหวัดสงขลา และนครศรีธรรมราช เป็นต้น (คณะจัดการสนามกีฬาชนวัวบ้านท่ามิหรำ, 2556, น. 1-2)

เมื่อวัวชนและสนามกีฬาชนวัวเป็นแหล่งทุนทางสังคม รวมกันการกระจายอำนาจท้องถิ่นหลังปี พ.ศ. 2540 ผู้ทำกิจกรรมวัวชนได้สะสมทุนทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรมของวัวชนและทุนทางเศรษฐกิจก็ไปสู่การเป็นผู้นำท้องถิ่นและนักการเมืองท้องถิ่น ทำให้เป็นการรวมอำนาจทางการเมืองที่เป็นทางการและอำนาจทางสังคมเข้าด้วยกัน อาจสรุปอย่างง่ายคือสนามกีฬาชนวัวเป็นแหล่งรวมอำนาจทางสังคมและอำนาจทางการเมือง เป็นเส้นทางหนึ่งในหลายๆ เส้นทางสู่ตำแหน่งทางการเมืองทั้งยังเป็นรากฐานทางอำนาจที่เกี่ยวข้องกับนักการเมืองท้องถิ่นพัทลุง ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมก็ตามต่อการคงอยู่อย่างมีตัวตนในพื้นที่ของจังหวัดพัทลุง

สนามกีฬาชนวัวพัทลุงกลายเป็นแกนกลางเสริมทุน

ทางสังคม รัฐมอบหมายให้เจ้าของสนามกีฬาชนวัวดูแลสนามกีฬาชนวัว ซึ่งเป็นผู้มีบารมี มีอิทธิพลต่อชาวบ้านและมีบารมีต่อข้าราชการในท้องที่ สนามกีฬาชนวัวจึงเป็นพื้นที่ต่อรองทางการเมืองและสังคมต่อเพื่อแสดงพลังอำนาจและอิทธิพลของเจ้าของสนามกีฬาชนวัว ดังนั้นสนามกีฬาชนวัวทั้งสามที่ของพัทลุงเป็นพื้นที่สาธารณะที่เปิดโอกาสให้ทุกคนเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียมกัน ภายใต้บรรทัดฐานสังคมการชนวัวและเลี้ยงวัวชน พื้นที่ของสนามกีฬาชนวัวจึงเป็นที่ยอมรับอำนาจจากคนทั่วไปและข้าราชการในพื้นที่ ผู้วิจัยพบว่า สนามกีฬาชนวัวเป็นพื้นที่แหล่งเรียนรู้ทางการเมืองขั้นต้นของเจ้าของสนาม ผู้จัดการสนาม เจ้าของวัวชน ได้รับเกียรตินับถือ และเป็นใบเบิกทางสำหรับตำแหน่งทางการเมือง เช่น สนามกีฬาชนวัวท่ามิหรำและสนามกีฬาชนวัวนาปากขอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รงค์ บุญสวยขวัญ (2559, น. 254-255) ที่ชี้ให้เห็นถึงเครือข่ายกีฬาชนวัวที่ได้รับตำแหน่งทางการเมืองทั้งท้องที่และท้องถิ่นใน 7 จังหวัดภาคใต้ นั้นพบว่า มีตัวแทนจากนายบ่อนหรือนายสนามวัวชนที่อยู่ในเครือข่ายเป็นนักการเมืองท้องถิ่น ทั้งงานวิจัย อัสมา มังกรชัย (2564, น. 98-99) และชัยพงษ์ สำเนียง (2561, น. 2, 35) ที่ศึกษาการศึกษากระบวนการสะสมทุน การจำแนกทุนและวิเคราะห์กระบวนการสะสมทุนนี้จะเป็นการเผยแสดงโครงสร้างอำนาจทางการเมืองของพื้นที่ชายแดนใต้และกระบวนการเข้าสู่อำนาจทางการเมือง อำนาจการเมืองท้องถิ่นเข้าไปมีความสัมพันธ์กับทุนวัฒนธรรม ทุนทางสังคมและนำไปสู่การสร้างทุนทางการเมืองในท้องถิ่น ทุนวัฒนธรรมนั้นคือระบบอุปถัมภ์ทำให้เกิดการสะสมทุนจนกลายเป็นทุนทางการเมือง ที่ต้องอาศัยอำนาจให้การเกื้อหนุนกลุ่มทุนทางการเมืองนับเป็นส่วนสำคัญต่อการสร้างเครือข่ายทางธุรกิจที่สำคัญ เพราะทุนวัฒนธรรม ทุนทางเศรษฐกิจอาจเปลี่ยนเป็นทุนทางการเมืองได้ด้วย

การเปิดสนามซ้อมหรือบ่อนเถื่อนเจ้าของสนามพยายามเปิดไม่ได้หวังรายได้ แต่ต้องการแสดงบารมีหรือ

อำนาจ เพื่อให้คนในพื้นที่เห็นว่าตนสามารถเปิดบ่อนได้ มุ่งหวังสมัครรับเลือกตั้งเป็นนักการเมืองท้องถิ่น ทั้งผู้ใหญ่บ้าน กำนัน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล หรือสมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัด (นวนน้อย ตรีรัตน์ และคณะ, 2557, น. 61-62) และสอดคล้องกับงานของ อมรา พงศาพิชญ์ และปรีชา คุวินทร์พันธุ์ บรรณาธิการ (2539, น. 212) และพิสิษฐ์ นาสี และ ชัยพงษ์ สำเนียง (2556, น. 94-95) การถักทอสายสัมพันธ์ในหลายมิติที่สามารถให้ประโยชน์เฉพาะหน้า ระยะยาวและอำนาจต่อรองแก่บุคคลล้วนมีปัจจัยที่มีความแตกต่างกันแต่ละบุคคลและที่สำคัญเป็นการสร้างกลุ่ม การสร้างอำนาจต่อรองให้เพิ่มมากขึ้น เพราะการมีเครือข่ายที่เปี่ยมเป็น “ฐานคะแนน” ถือเป็นความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ที่เชื่อมโยงกับภาคผลิต มีความยืดหยุ่นและทำให้การเลือกตั้งทำให้ผู้อุปถัมภ์มีอำนาจต่อรองทางการเมืองมากขึ้น

กล่าวโดยสรุป กลุ่มเครือข่ายกีฬาชนวัวพัทลุงเป็นกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมชนวัว ความสัมพันธ์กันด้วยมิตรภาพ ผลประโยชน์ อิทธิพล อำนาจ และทุนฯ นักการเมืองท้องถิ่นเข้าไปมีบทบาทในสนามกีฬาชนวัวและการเลี้ยงวัวชน ทำให้มีอำนาจต่อรองและมีพรรคพวกที่มั่งคั่งมาก

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

นักการเมืองท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในกีฬาชนวัวผ่านการอุปถัมภ์และปฏิสัมพันธ์กับเครือข่ายกีฬาชนวัวพัทลุง และนักการเมืองท้องถิ่นก็เข้าไปเป็นสมาชิกในเครือข่าย

การเข้าสู่พื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักการเมืองเข้าสู่พื้นที่ทางสังคมและการเมือง เพื่อสร้างอำนาจต่อรองให้ประชาชนเลือกตั้ง และเล่นการเมืองผ่านความสัมพันธ์ผ่านกลุ่มผลประโยชน์การพนันวัวชน กิจกรรมชนวัว กิจกรรมการเลี้ยง การแลกเปลี่ยนข้อมูล สายใยสานสัมพันธ์ของเครือข่ายชนวัวระหว่างในจังหวัด และต่างจังหวัดใกล้เคียงของพัทลุง

นักการเมืองท้องถิ่นพัทลุงเห็นถึงความสำคัญของกิจกรรมกีฬาชนวัวด้วยความสำคัญข้างต้น ถือว่าเป็น “การเมืองจากเบื้องล่างด้วย” (politics from below) มีระดับการเมืองในชีวิตประจำวัน ประชาชนและนักการเมืองที่อยู่ในเครือข่ายกีฬาชนวัว มีพื้นที่วัวชนเพื่อสร้างสายสัมพันธ์และเชื่อมร้อยกันไปกับการเลือกตั้งท้องถิ่น สิ่งเหล่านี้ย่อมสะท้อนถึงบริบทของการเมืองระดับท้องถิ่นประการหนึ่งด้วยที่กล่าวถึงผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นมีความใกล้ชิดกับประชาชนในท้องถิ่น ประชาชนมีความตื่นตัวต้องการมีส่วนร่วมทางการเมือง นักการเมืองท้องถิ่นเข้ามาใช้ของสนามกีฬาชนวัวเข้ามาเป็นสนามอำนาจทางการเมือง เพราะการตัดสินใจทางการเมืองของชาวบ้าน เช่น การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจะเน้นความเป็นท้องถิ่นและเครือข่ายต้องมาก่อน แยกว่าตนเองยังคงมีความเป็นอิสระกับการเมืองระดับชาติ แต่อย่างไรก็ดีการเมืองท้องถิ่นไม่อาจแยกออกจากการเมืองระดับชาติได้ แต่มีการปรับประสานกันตัวอย่างมีพลวัต

ความสัมพันธ์ของเครือข่ายกีฬาชนวัวพัทลุงผู้คนภายในกลุ่มในเครือข่ายต่างรู้จักกัน ปฏิสัมพันธ์ อุปถัมภ์กันผ่านการเกื้อหนุนการเลี้ยงวัว การนัดชนวัว การจัดการสนามกีฬาชนวัว กรณีนี้เป็นกรณีปฏิบัติการทางการเมืองของชาวบ้านผู้ประกอบการในท้องถิ่นแสดงอำนาจต่อรองอย่างเป็นอิสระในระดับของการเมืองในชีวิตประจำวันผ่าน “วัวชน” สำหรับการต่อรองระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับประชาชนอยู่ในเครือข่ายและประสบการณ์เลี้ยงวัวและชนวัว

เงื่อนไขทางเศรษฐกิจและการเมืองใดบ้างที่เอื้อให้นักการเมืองเข้ามาแสดงบทบาทในกีฬาชนวัว นักการเมืองท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทด้วยการพิจารณาถึงโครงสร้างและความสัมพันธ์ของเครือข่าย การมีทีมงานการจัดการสนามกีฬาชนวัวทำให้เอื้อประโยชน์แก่นักการเมืองท้องถิ่นใน 3 ลักษณะ 1) ทีมงานการจัดการสนามกีฬาชนวัวกับการตอบสนองนักการเมืองท้องถิ่น

- 2) ทีมงานชนวัวช่วยเหลือสนับสนุนกีฬาวัว และ
- 3) ทีมงานชนวัวร่วมการกุศล

โครงสร้างความสัมพันธ์ในกระบวนการกระบวนการผลิตวัวชน ผู้ที่เป็นคนเลี้ยงวัวชนเป็นแรงงานในการผลิต สร้างสรรค์การเลี้ยงวัวชนในพัทลุง มีด้วยกัน 2 กรณี คือ การจ้างคนเลี้ยง และเจ้าของเลี้ยงด้วยตนเอง หลังจากเลี้ยงมีการนัดชนวัว หน้าที่หลักจะเป็นการจัดการโดยนายสนามกีฬาวัว

ด้านเศรษฐกิจการเมืองวัวชนกับความสัมพันธ์ธุรกิจต่อเนื่องอื่นๆ ได้แก่ การขายหญ้า ธุรกิจน้ำเชื้อพ่อพันธุ์วัวชน และสัตวแพทย์ โรงพยาบาลวัวชนแห่งแรกของภาคใต้

การปรากฏตัวต่อหน้าผู้คนที่มีสิทธิเลือกตั้งทั้งในและช่วงก่อนการชนวัว และปรากฏตัวในสื่อที่ประชาสัมพันธ์การชนวัวที่เป็นการพวงชื่อท้ายชื่อวัว เป็นการประชาสัมพันธ์อีกส่วนหนึ่งเพื่อการสื่อสารสร้างความรู้จักกับผู้คนทั่วไปในจังหวัดพัทลุง ดังนั้นกีฬาวัวจึงกลายเป็นช่องทางสำคัญหนึ่งในการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองกับผู้เลือกตั้งในเวลาที่ไม่มีการเลือกตั้ง

นักการเมืองท้องถิ่นเข้าไปอยู่มีส่วนร่วมเครือข่ายกีฬาวัวพัทลุง ความสัมพันธ์ภายใต้กรอบแบบอุปถัมภ์ (clientelism) การเมืองวัฒนธรรมของกีฬาวัวกับการเมืองท้องถิ่นพัทลุง ใช้เป็นการรักษาสถานะ

ทางการเมืองโดยอ้อม ด้วยการใช้ภาพลักษณ์ที่มีชื่อเสียงและน่าเชื่อถือในวงการชนวัวพัทลุง ตลอดจนการสะสมทุนทางสังคม และมีการผสมผสานทุนทางวัฒนธรรมของวัวชน คือระบบอุปถัมภ์แบบนักเลงท้องถิ่น รวมทั้งภูมิปัญญาของวัวชนเปลี่ยนแปลงเป็นทุนทางการเมืองเข้าสู่สนามการเมืองท้องถิ่นภายใต้บริบทของการกระจายอำนาจ ซึ่งสามารถเป็นดังปรากฏภาพการสังเคราะห์องค์ความรู้จากงานวิจัย

จากผลการวิจัยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะได้ดังต่อไปนี้

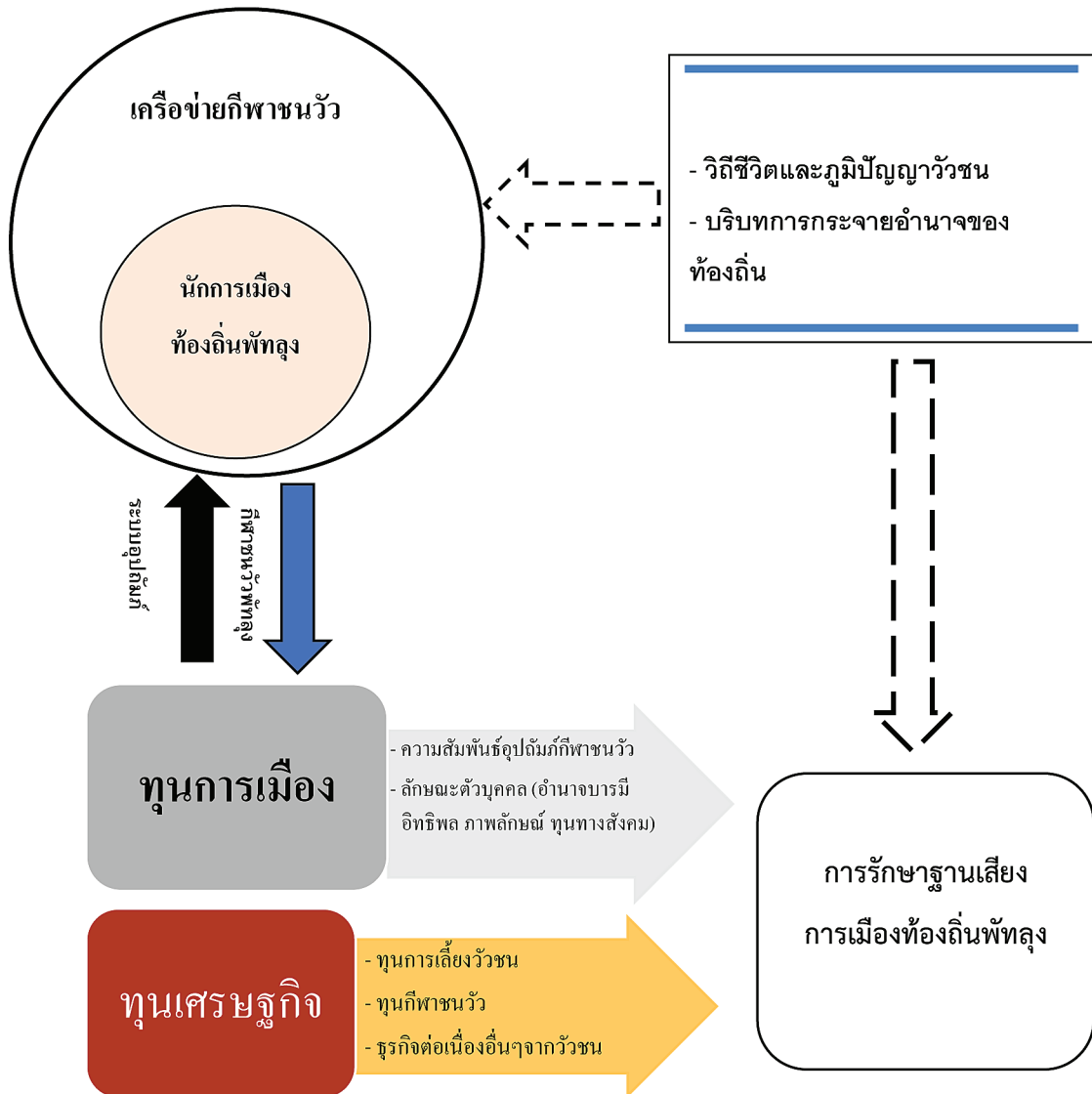
ผลจากงานวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ที่ไปสัมพันธ์กับผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อสาม นักการเมืองท้องถิ่นพัทลุงเข้ามาบทบาทกีฬาวัวด้วยการรักษาอำนาจรักษาสถานะ อาจจะต้องมีการสร้างภาพลักษณ์ รักษาฐานเสียงของการเลือกตั้งอาจต้องอาศัยกิจกรรมทางสังคมกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ ซึ่งจากผลวิจัยกิจกรรมลักษณะมีค่อนข้างน้อย ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาถึงทุนธุรกิจวัวชนในพื้นที่ต่อการสร้างอาชีพเกี่ยวกับวัวชนในเชิงลึกต่อไป

2. ควรศึกษาถึงธุรกิจต่อเนื่องจากการเลี้ยงวัวชนและการชนวัวของจังหวัดพัทลุงโดยใช้แนวคิดเศรษฐศาสตร์การเมืองเป็นกรอบวิเคราะห์สำหรับศึกษาต่อไป

การสังเคราะห์องค์ความรู้จากงานวิจัย

ภาพที่ 3 การสังเคราะห์องค์ความรู้จากงานวิจัย

(ที่มา: ผู้วิจัย, 2566)

คุณูปการของงานวิจัยงานวิจัยนี้ด้านความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายวชนกับความสัมพันธ์ของฐานเสียงในพื้นที่จังหวัดพัทลุงอันทำให้สามารถทราบถึงนัยสำคัญต่อการเลือกตั้งการเมืองระดับท้องถิ่น งานวิจัยแตกต่างจากงานอื่นที่ชี้ว่าความสัมพันธ์ของกีฬาวชนเป็นกิจกรรม

เสริมอำนาจและสร้างทุนวัฒนธรรมของนักการเมืองท้องถิ่นที่จังหวัดพัทลุง โดยงานวิจัยที่ผ่านมาจะศึกษาเพียงแค่ด้านการเลี้ยงวัวชนและพัฒนาการจัดการกิจกรรมการชนวัวในจังหวัดพัทลุงเท่านั้น

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กฤษฎา ศุภวรรธกุล. (2556). วัวชนปักชำใต้พนันสะพัดปีละ 7.3 หมื่นล้าน ไม่ใช่แค่อัตลักษณ์ โยงการเมือง อำนาจ. สืบค้นจาก <https://www.tcijthai.com/news/2013/06/scoop/2904>
- คณะกรรมการสนามกีฬาชนวัวบ้านท่ามิหรำ. (2556). เอกสารรายละเอียดที่ปรึกษาและนายสนามกีฬาชนวัวท่ามิหรำ ตำบลท่ามิหรำ อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง. พัทลุง: สนามกีฬาชนวัวบ้านท่ามิหรำ.
- จรรุญ หยูทอง. (2555). เรื่องเล่าจากบ้านอ่าวทราย (4). สืบค้นจาก <https://mgronline.com/south/detail/9550000038755>
- ชัยพงษ์ สำเนียง. (2561). พัฒนาการกลุ่มทุนการเมืองในภาคเหนือของประเทศไทย: การเปลี่ยนทุนเศรษฐกิจและวัฒนธรรมให้เป็นทุนทางการเมือง. วารสารพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 1(1), 1-53.
- ชาติรี หุตานุวัตร และคณะ. (2565). พิชัยยุทธการเลือกตั้ง : ผู้ครองใจมหาชนจะเป็นผู้ชนะ คึกฉิ่งมวลชน สงครามที่ไม่หวั่นเลือน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- ชาย โพลิตา. (2552). ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ชาลินี สนพลาย. (2559). เงื่อนไขทางเศรษฐกิจและการเมืองที่เอื้อให้กับการเมืองเข้ามามีบทบาทในสโมสรฟุตบอลไทย. วารสารสถานพระปกเกล้า, 14(2), 133-150.
- ชาลินี สนพลาย. (2557). บทบาทของสโมสรชลบุรี เอฟซี (Chonburi football club) ในการรักษาและสร้างฐานเสียงทางการเมืองของกลุ่ม “เรารักชลบุรี”. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะรัฐศาสตร์, สาขาการเมืองการปกครอง. กรุงเทพฯ.
- ณัฐกร วิทิตานนท์. (2557). การเมืองกับฟุตบอลไทย. ใน วสันต์ ปัญญาแก้ว, พงศกร สงวนศักดิ์ และจุติพร ทรัพย์ปัญญาญาณ (บรรณาธิการ), ฟุตบอลไทย: ประวัติศาสตร์ อำนาจ การเมือง และความเป็นชาย (น. 103-152). กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นวลน้อย ตรีรัตน์ และคณะ. (2557). พนันพื้นบ้าน: การรุกรืบของธุรกิจการพนันสู่วิถีชุมชน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- นายกทอง นามสมมุติ. นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลแห่งหนึ่งในอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง. (2566, 28 มิถุนายน). สัมภาษณ์.
- นายกโหนด นามสมมุติ. นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลแห่งหนึ่งในอำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง. (2566, 28 มิถุนายน). สัมภาษณ์.
- นายโชค นามสมมุติ. อาชีพกรีดยางและค้าขาย อำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง. (2566, 29 มิถุนายน). สัมภาษณ์.
- นายบ่าว นามสมมุติ. อาชีพทำปศุสัตว์และกรีดยาง อำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง. (2566, 29 มิถุนายน). สัมภาษณ์.
- ผู้ใหญ่บุญ นามสมมุติ. ผู้ใหญ่บ้านแห่งหนึ่งและนายสนามกีฬาชนวัวในอำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง. (2566, 30 มิถุนายน). สัมภาษณ์.

- พิสิษฐ์ นาสี และชัยพงษ์ สำเนียง. (2556). การเลือกตั้ง: การสร้างเครือข่ายและสายใยสัมพันธ์ในทางการเมืองระดับท้องถิ่น. *วารสารสถาบันพระปกเกล้า*, 12(3), 77-109.
- ยศ สันตสมบัติ. (2548). *มนุษย์กับวัฒนธรรม 8 องค์การสังคมและการเมือง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รงค์ บุญสวยขวัญ. (2555). การเมืองของการพนันวัวชนภาคใต้. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 8(3), 241-266.
- รงค์ บุญสวยขวัญ. (2559). นายหัววัวชน. สืบค้นจาก http://gamblingstudy-th.org/issues_topic_1/82/2/1/%E0%B8%99%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%AB%E0%B8%B1%E0%B8%A7%E0%B8%A7%E0%B8%B1%E0%B8%A7%E0%B8%8A%E0%B8%99/
- รงค์ บุญสวยขวัญ. (2556). จับประเด็น นายหัววัวชน. สืบค้นจาก https://www.gamblingstudy-th.org/issues_topic_1/82/2/1/
- วอลเคอร์, แอนดรู. (2559). *ชาวนาการเมือง: อำนาจในเศรษฐกิจชนบทสมัยใหม่ไทย [Thailand's Political Peasants : Power in the Modern Rural Economy]* (จักรกริช สังขมณี, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: ฟาเดียวกัน.
- เวียงรัฐ เนติโพธิ์. (2558). *หีบบัตรกับบุญคุณ การเมืองการเลือกตั้งและการเปลี่ยนแปลงเครือข่ายอุปถัมภ์*. เชียงใหม่: ศูนย์อาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศศิธร บุญคงแก้ว และสิทธิพร ศรีผ่อง. (2561). การปรับตัวของก๊วนวัวชนเพื่อการท่องเที่ยว การประชุมวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติครั้งที่ 1 “มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์: พลัปัญหาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน” (1). สงขลา: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
- สมบัติ จันทรวงศ์. (2536). *เลือกตั้งวิกฤต: ปัญหาและทางออก*. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.
- อมรา พงศาพิชญ์ และปรีชา คูวินทร์พันธุ์, บรรณาธิการ. (2539). *ระบบอุปถัมภ์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัสมา มังกรชัย. (2564). มองโครงสร้างอำนาจชายแดนใต้ผ่านการวิเคราะห์การสะสมทุนของนักการเมืองมุสลิม มลาญกรณศึกษา อับดุลลาเต๊ะ ยากัด. *วารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา มหาวิทยาลัยบูรพา*, 9(2), 82-101.
- อาคม เดชทองคำ. (2543ก). *หัวเชือกวัวชน*. กรุงเทพฯ: เคล็ดไทย.
- อาคม เดชทองคำ. (2543ข). *หัวเชือกวัวชน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- เอกพลณัฐ ญัฐพัชรัตน์. (2560). *การวิเคราะห์การเมือง: ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์*. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เอกรินทร์ ต่วนศิริ. (2563). *การเมืองการเลือกตั้งของนัการเมืองท้องถิ่นชายแดนใต้ ท่ามกลางความรุนแรง*. วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 31(1), 17-28.

ภาษาอังกฤษ

Chenchanok Siriwat. (2012). *Football Culture and The Politics of Localism: A Case Study of Chonburi Football Club*. (Master of Arts) Chulalongkorn University, Bangkok.

Geertz, C. (2002). Deep play: Notes on the Balinese cockfight. *The Interpretation of Cultures: Selected Essays*, 80-98.